

Oslo bispedømmeråd og Kirkelig fellesråd i Oslo

Kirkebruksplan for Oslo

Høringsdokument

31. august 2018

Innhold

0 Hva vil det si å være kirke i Oslo

1 Mål og visjon

1.1 En plan for bruken av kirkene i Oslo

2 Prosessen - fra mandat til høringsforslag

2.1 Mandatet

2.2 Prosjektgruppen

2.3 Styringsgruppen

3 En by i utvikling

3.1 Befolkningsutvikling og boligutvikling

3.2 Øst og vest - befolkningssammensetning og levekår

3.3. Religiøs og livssynsmessig utvikling

4 Kirkene i byen

4.1 Ulike kirkebygg – ulike byggestiler

4.2 Kirker tatt ut av ordinær bruk

4.3 Bruk av kirkebyggene

5 Kriterier og grunnlag for endringer

5.1 Kriterier for vurdering av kirkene

5.2 Andre forhold som har betydning for vurderingene

5.2.1 Forordning av gudstjenester

5.2.2 Lov- og regelverk

5.2.3 Kirker med gravlund

5.2.4 Mulighet for utleie – helt eller delvis

5.2.5 Mulighet for framtidig salg av kirke

5.2.6 Økonomiske momenter

6 Styringsgruppens anbefalinger

6.1 Domprostiet

6.1.1 Sokn og kirker i Domprostiet

6.1.2 Sentrum – St. Hanshaugen sokn

6.2 Vestre Aker prosti

6.2.1 Sokn og kirker i Vestre Aker prosti

6.2.2 Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn

6.3 Nordre Aker prosti

6.3.1 Sokn og kirker i Nordre Aker prosti

6.3.2 Paulus og Sofienberg sokn

6.3.3 Torshov og Lilleborg sokn

6.3.4 Sagene og Iladalen sokn

6.4 Søndre Aker prosti

6.4.1 Sokn og kirker i Søndre Aker prosti

6.4.2 Klemetsrud og Mortensrud sokn

6.5 Groruddalen prosti (Østre Aker prosti)

6.5.1 Sokn og kirker i Groruddalen prosti

6.5.2 Høybråten, Fossum, Stovner sokn

6.5.3 Grorud sokn

6.5.4 Ellingsrud og Furuset sokn

6.5.5 Østre Aker og Haugerud sokn

7 Videre arbeid

7.1 Majorstua+

7.2 Kirkebruksplan for utbyggingsområdene

0 Hva vil det si å være kirke i Oslo

Ved biskop Kari Veiteberg

”Lovet være du, vår Gud, universets Herre. Himmel og jord kan ikke romme deg, og likevel vil du bo hos oss ved Ord og sakrament og gjøre oss til et tempel for ditt hellige og underfulle nærvær. Vi ber deg, la din frelsende gjerning lykkes også i vår menighet, og i dette hus/dette kirkerom, som i dag vigsles til din tjeneste og til din ære.”

Denne bønnen blir bedt ved en kirkevigsling og sier hva kirken er og skal være. Kirkebyggene våre er annerledesrom, de er symbolbærende bygg og signalbygg. Vi kan uten blygsel si at de er blant byens arkitektoniske perler, fra middelaldersmykket Gamle Aker til Mortensrud der naturen og det bare fjellet bokstavelig talt flommer inn i kirkerommet. Og innimellom disse to er din og ditt lokalsamfunns kirkebygg. De har en betydning langt utover kirkens aktive medlemmer.

Som Oslo biskop skal jeg sammen med dere meisle ut en evangelisk luthersk folkekirke som er levende, nær og tilgjengelig i byen vår for kommende generasjoner. Biskopen forordner gudstjenester i kirkene og har tilsynet med menighetene.

Hva er den beste måten å drive kirke på? Vi må tenke helhetlig, og vi må se framover. Kirken i Oslo 2020. Kirken i Oslo 2050.

Vi vet at nye bydeler dukker opp, og vi vet at Oslo har et stort tros- og livssynsmangfold. Demografien endrer seg. Sentrumskirkene er bygget etter kirkeloven fra 1851, som krevde at hvert kirkebygg skulle romme minst 30 prosent av innbyggerne i soknet. Det bor færre mennesker i sentrum i dag. Hvordan skal vi i framtiden sikre kirkebygg der folk faktisk bor? På Hovin kommer det nå en ny bydel på størrelse med Drammen.

«Mer himmel på jord» uttrykker en kirke som skal være synlig. Det er en utfordring for oss. For det kan også faktisk være at en kirke som ikke har så stor oppslutning på søndager, nettopp ligger i et område der et kirkelig nærvær er nødvending, ja, kan vende nød.

Ekklesiologi dreier seg om hvordan vi forstår kirken. Kirken er samlingen av de hellige rundt Ord og sakrament. Vi trenger søndagen, men også som søndagskirke påhviler det oss i dag og framover en økumenisk forpliktelse: Mange som flytter til byen vår er kristne, men få tilhører den evangelisk lutherske.

Kirken er gjestfrihetens kirke, både søndagskirke og flerbrukskirke. Vår oppgave nå er å verne om og å videreutvikle en folkekirke for alle som ønsker å høre til. Jeg går til nærmeste åpne kirkerom og tenner et lys og ber

«Gud, gi oss nåde til å akseptere det som ikke kan forandres, mot til å forandre det som bør forandres og klokskap til å se forskjellen.»

1 Mål og visjon

1.1 En plan for bruken av kirkene i Oslo

Målet med en plan for bruken av kirkene i Oslo er en framtidsrettet kirke, der kirkebygg, ansatte, frivillige og samarbeidspartnere bidrar til å virkeliggjøre visjonen «*MER HIMMEL PÅ JORD. Kirken i Oslo bispedømme – levende, nær og tilgjengelig – med Jesus Kristus i sentrum*». Utgangspunkt for arbeidet med kirkebruksplanen er både strategisk og økonomisk. Målet er å prioritere de kirkebyggene som synes best egnet for å oppnå bispedømmets strategiske målsettinger framover, samtidig som det bidrar til å effektivisere kostnadene. Det er viktig at disse to anliggende holdes sammen i den videre prosessen.

Det overordnede spørsmålet er: Hvordan svarer vi på endringene som vil komme i Oslo i årene framover? Og hvordan legges det til rette for et godt økonomisk grunnlag for å imøtekomme utfordringene?

2 Prosessen - fra mandat til høringsforslag

2.1 Mandatet

Mandat for prosjekt kirkebruksplan ble vedtatt av Kirkelig fellesråd i Oslo (KfiO) 16.02.17 og Oslo bispedømmeråd (OBDR) 27.02.2017.

Prosjektet ble organisert med en prosjektgruppe og en styringsgruppe.

«*Styringsgruppa har det endelige ansvar for å utarbeide en rapport om prosjektet og anbefalinger som vokser ut av dette. Prosjektgruppas oppgave skal være å framskaffe beslutningsunderlaget, ikke primært å gi uttrykk for meninger eller preferanser. Prosjektgruppa utarbeider alternative planer for bruk av kirker og andre lokaler.*

Styringsgruppa sender de alternative planene ut på høring, med eller uten anbefaling. Styringsgruppa sender, etter å ha fått innspill fra høringsorganene, sine anbefalinger til de besluttende organer.»

2.2 Prosjektgruppen

Prosjektgruppen var i funksjon fra august 2017 til februar 2018 og hadde følgende sammensetning:

Trond Bakkevig, leder for prosjektgruppen, representant for OBDR

Olav Helge Angell, ekstern sosiolog

Jorun Elisabeth Berstad Weyde, representant for OBDR

Finn Folke Thorp, representant for KfiO

Sigmund Gulliksrud, representant for Fellesrådets hovedkomite

Olav Rune Bastrup, representant for arbeidstakerorganisasjoner i KfiO

Heinke Foertsch, representant for arbeidstakerorganisasjoner i OBDR

Prosjektgruppens sekretær: Personalsjef i KfiO (em.) Hilde Strand

Høsten 2017 samlet og organiserte prosjektgruppen data fra og om samtlige menigheter og kirkebygg. Sentrale data ble hentet fra årsmeldinger, regnskap og balanse, telleuker, kostra-statistikk, aktivitetskalendere for bruk av kirkene, tilstandsrapporter på kirkebygg og spørreskjema til menighetene.

Mandatet ba om at det skulle utvikles ulike modeller, men prosjektgruppen vurderte det mer hensiktsmessig å ta utgangspunkt i hvert enkelt kirkeanlegg utfra kriteriene gitt i mandatet. Styringsgruppen gav sin tilslutning til dette.

Prioritering og vektning av kriteriene er gjort rede for i prosjektgruppens rapport og punkt 5 i dette høringsforslaget. Jf. <https://kirken.no/contentassets/bcaecf18fa0c41a6a79823a289c5da21/rapport-fra-prosjektgruppen-for-kirkebruksplan-for-oslo--5.2.18.pdf>.

2.3 Styringsgruppen

Styringsgruppen har følgende sammensetning:

Kari Veiteberg, biskop
Elise Sandnes, stiftsdirektør OBDR
Gard Sandaker-Nielsen, leder av OBDR
Robert Wright, kirkeverge i KfiO
Jørn Lemvik, leder av KfiO

Varamedlemmer:

Harald Hegstad, nestleder i OBDR
Liv-Marit Dørum, nestleder i KfiO
Anne-May Grasaas, domprost, vikar for biskop

Styringsgruppens sekretær: Kirkefagsjef i OBDR Jorun Elisabeth Berstad Weyde

Prosjektgruppen leverte i februar 2018 sin rapport til styringsgruppen, vedlagt oversikter over alle data og kriterier som var anvendt.

Styringsgruppen behandlet rapporten og offentliggjorde 3. april 2018 sitt foreløpige forslag til kirkebruksplan for Oslo. Forslaget ble først presentert i et stormøte for samtlige menigheter i Oslo representert ved daglig leder, menighetsrådsleder og sokneprest. Alle menigheter ble invitert til å komme med muntlige og skriftlige innspill. Spesielt berørte menigheter ble invitert til konsultasjoner med styringsgruppen. Alle menigheter ble invitert til en åpen konsultasjon.

Foruten den åpne konsultasjonen, har styringsgruppen hatt ett eller flere møter med følgende menigheter:

Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker
Sentrum og Sankt Hanshaugen
Domkirken
Grorud
Høybråten, Fossum og Stovner
Ellingsrud og Furuset
Paulus og Sofienberg
Sagene og Iladalen
Torshov og Lilleborg
Østre Aker og Haugerud

Felles møte med menighetene i Nordre Aker prosti
Prostirådet i Groruddalen prosti

Flere menigheter, andre organisasjoner og enheter og enkeltpersoner gav skriftlig innspill til styringsgruppens forslag. Innspill er i samråd med avsender lagt ut på kirkebruksplanens nettsted.

Styringsgruppen har også hatt møter med følgende organisasjoner for å få innspill til kirkebruksplanen:

Det norske misjonsselskap (NMS), Norges KFUK/KFUM, Kirkens Bymisjon, Areopagos, Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg, og Oslo katolske bispedømme.

Det har gjennom hele prosessen vært viktig for styringsgruppen å ha åpne kanaler mot menighetene og andre interesserte og berørte. Det ble derfor opprettet et eget informasjonspunkt for kirkebruksplanen på bispedømmets og fellesrådets nettsider, samt at det er opprettet en egen e-postadresse for innspill og spørsmål.

Før slutføring av styringsgruppens høringsforslag, inviterte gruppen samtlige menigheter til informasjonsmøte 5. juni 2018, der det ble orientert om status i arbeidet og drøfting av innspill fra menighetene.

3 En by i utvikling

3.1 Befolkningsutvikling og boligutvikling

Pr. 1. januar 2018 bodde det 673 469 innbyggere i byen. Framskrivningene for folketilveksten i Oslo viser at det forventes en årlig øking på ca. 10 000 innbyggere pr. år. Men den årlige folketilveksten varierer. I 2017 hadde byen den laveste årlige folketilveksten på mange år.

Det pågår en omfattende boligutbygging i Oslo. De største utbyggingene er konsentrert i Bjørvika-området og det som går under navnet Hovinbyen. Det vil ta om lag 15 år før Bjørvika blir ferdigstilt, og det antas at det vil bli 5 000 boliger i området. I 2018 er 36 prosent av området ferdigstilt. Hovinbyen er på størrelse med Oslo sentrum innenfor ring to og strekker seg fra Bjerke i nord til Bryn i sør, fra Løren i vest til Breivoll i øst. Hele utbyggingen vil ikke bli ferdig før om drøye 20 år, og det antas at 30-40 000 mennesker vil bosette seg i området. Boliger ferdigstilles fortløpende og folketallet øker i området.

Framskrivningen for bydel Gamle Oslo, som berøres av utbyggingen både i Bjørvika og Hovinbyen, antyder at befolkningen vil øke med 12 000 mennesker på ti år (fra 55 000 i 2018 til 67 000 i 2028).

Menigheter som er eller vil bli mest berørt av utbyggingsplanene, er Gamlebyen og Grønland, Hasle, Sinsen, Kampen, Vålerenga, Østre Aker og Haugerud. Deler av utbyggingen av Bjørvika vil berøre Sentrum og St. Hanshaugen sokn.

Boligutbyggingen tilpasser seg markedet, og i tider hvor folketilveksten er lavere enn forventet bremser utbyggingen noe.

Området Gjersrud-Stensrud har blitt nevnt som et nytt, viktig sted for boligutviklingen i Oslo. Det er antydning at området kan gi boliger til opptil 30 000 innbyggere, men planlegging av området er utsatt på ubestemt tid.

3.2 Øst og vest - befolkningssammensetning og levekår

Oslo omtales ofte som en by med store ulikheter mellom østkant og vestkant. Selv om det kan være store forskjeller innad i bydelene, ligger vestkantbydelene som Vestre Aker, Nordre Aker og Ullern ofte høyest på levekårsstatistikken når det gjelder utdanning, inntekt og forventet levealder.

Forventet levealder: Indre by øst (Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene) har lavere gjennomsnittlig levealder enn ytre by øst (Bjerke, Grorud, Stovner, Alna bydeler som ligger i Groruddalen prosti). Levealderen i Groruddalen prosti samsvarer om lag med forventet levealder i Oslo by. Ytterpunktene i forventet levealder viser seg i sammenligning mellom bydel Sagene og bydel Vestre Aker: Menn som bor i Sagene bydel har 8 års lavere forventet levealder enn menn i Vestre Aker (tall fra 2015).

Levekår, utdanning og barnefattigdom: Oslo kommune har publisert faktaark om befolkning, levekår og bomiljø i bydelene og delbydelene i kommunen. (Se [https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/statistiske-publikasjoner/faktaark-om-befolkning-levekar-og-boforhold/.](https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/statistiske-publikasjoner/faktaark-om-befolkning-levekar-og-boforhold/))

Statistikken viser at bydelene i Groruddalen har betydelig større forekomster av barnefattigdom og lav utdanning enn bydeler vest i Oslo. Det er utfordringer knyttet til slike levevilkår.

Statistikken viser blant annet at området Fossum skårer langt over bygjennomsnittet (150-190 prosent høyere) på indikatoren fattige barnehusholdninger og lav utdanning. Det er den høyeste score for delbydeler i Oslo. Rommen og Haugenstua scorer også dobbelt så høyt som disse. Delbydelen Grorud scorer betydelig over bygjennomsnittet når det gjelder lav utdanning, ikke fullført videregående utdanning, fattige barnehusholdninger og ikke-vestlige innvandrere med kort botid. Romsås scorer høyere enn bydelen for de fleste av indikatorene.

Delbydel Furuset scorer betydelig høyere på fattigdom, ikke fullført videregående skole og lav utdanning enn bygjennomsnittet.

Befolkningssammensetning: 33 prosent av befolkningen i Oslo er enten innvandrere eller barn født av innvandrere. De største innvandrergruppene har bakgrunn fra Pakistan og Polen. Innvandrerbefolkningen er ujevnt fordelt i byen. I Stovner, Alna og Søndre Nordstrand har noe over halvparten av befolkningen innvandrerbakgrunn.

39 prosent av befolkningen i bydel Gamle Oslo har innvandrerbakgrunn. Den største gruppen innvandrere i bydelen har somalisk bakgrunn.

36 prosent av befolkningen i Stovner bydel er innvandrere, mens 19 prosent er norskfødte av innvandrerforeldre. Den største innvandrergruppen er fra Pakistan.

Bydelene Vestre Aker, Nordre Aker og Nordstrand har den laveste andelen innbyggere med innvandrerbakgrunn i befolkningen, om lag 17 prosent.

Alderssammensetningen for bydeler i ytre by (som Grorud, Alna, Søndre Nordstrand) er preget av større andeler barn og ungdom enn i byen for øvrig. I Indre by som Sagene og Gamle Oslo er det et typisk trekk at befolkningen består av en stor andel unge voksne sammenlignet med byen totalt.

Aldersfordelingen i Oslo pr. 2017-2018

0-5 år	6-15 år	16-19 år	20-29 år	30-49 år	50-66 år	67+ år	Folkemengde 1.1.2018
7,6%	10,6%	3,7%	17,7%	32,8%	17,1%	10,7%	673 469

3.3. Religiøs og livssynsmessig utvikling

Innbyggertall Oslo kommune¹

	2009	2012	2016	2017
	575 475	613 285	658 390	666 759

Medlemmer i tros- og livssynssamfunn i Oslo kommune

Tros- og livssynssamfunn Oslo kommune	2009	2012	2016	2017
Den norske kirke	354 445	345 010	339 650	333 711
Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke i alt*	105 351	125 333	146 521	140 631
Ikke registrert i tros- og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte	115 679	142 942	172 219	192 417
*Kristne trossamfunn utenom Den norske kirke	38 234	51 221	58 102	53 896
*Buddhisme	2 912	3 375	3 814	3 390
*Islam	42 516	49 656	60 123	58 259
*Andre religioner	4 465	3 178	5 929	6 017
*Livssynssamfunn	17 224	17 901	18 553	19 069

Medlemmer i tros- og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte, prosentvis etter innbyggertall i Oslo kommune

Tros- og livssynssamfunn i Oslo kommune	2009	2012	2016	2017
Den norske kirke	61,6 %	56,2%	51,6%	50,0%
Tros- og livssynssamfunn utenfor den norske kirke i alt*	18,3%	20,4%	22,6%	21,1%
Ikke registrert i tros- og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte	20,1 %	23,3 %	26,1 %	28,8%
*Kristne trossamfunn utenfor Den norske kirke	6,6%	8,3%	8,8%	8,1%
*Buddhisme	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%
*Islam	7,4%	8,9%	9,1%	8,7%
*Andre religioner	0,8%	0,5%	0,9%	0,9%
*Livssynssamfunn	3,0%	2,9%	2,8%	2,8%

¹ Kilde for tabellene: Statistikkbanken oslo kommune

I 2017 var 333 711 personer bosatt i Oslo registrert som medlemmer i Den norske kirke. Det tilsvarer om lag 50 prosent av befolkningen i byen². Ifølge medlemsregisteret i Den norske kirke august 2018 er medlemstallet sunket til 331 968, noe som tilsvarer 49,3 prosent. Samtidig er prosentandelen som ikke er medlem i registrert tros- eller livssynssamfunn, økende og ligger nær 28 prosent. Det er litt over 140 000 som er registrert i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Av disse er i underkant 54 000 registrert i kristne trossamfunn. 58 000 er registrert som medlemmer i en islamsk menighet. 200 000 innbyggere i Oslo er ikke registrert i noe tros- eller livssynssamfunn som gis offentlig støtte i 2017. Noen av disse kan antas å tilhøre uregistrerte tros- og livssynssamfunn, men det kan likevel antas at en stor del av disse står utenfor et tros- og livssynsfelleskap.

Medlemstallene i kristne trossamfunn utenom Den norske kirke varierer en del i statistikkperioden 2009-2017. 2017-tallet er det lavest registrerte siden 2012. Nedgangen fra 2016-2017 er på ca. 4000 personer, 7,8 prosent.

Ifølge Oslo kommune, statistikkbanken, synker det totale medlemskapet i religiøse grupper som mottar offentlig støtte fra år til år. Kategoriene «andre religioner» øker noe. Livssynssamfunn øker mest, med 500 flere medlemmer i 2017 enn i 2016.

Antall migrantmenigheter og medlemmer: «Migrantmenigheter» forstås som egne menigheter som er etablert av migranter som av ulike årsaker har kommet til Norge³.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har på oppdrag av Kommunal- og moderniseringsdepartementet utviklet en nettside hvor man kan finne oversikt over tros- og livssynssamfunn i Norge som har søkt om statstilskudd. Både registrerte og ikke-registrerte trossamfunn kan søke om statstilskudd (jf. forskrift om registrerte og uregistrerte trossamfunn). På nettsiden kan man finne oversikt over de menigheter som har postadresse i Oslo og har søkt tilskudd, og man kan lete seg fram til menigheter som har adresse i for eksempel Groruddalen.

Fylkesmannen registrerer tros- og livssynssamfunn, behandler krav om tilskudd, godkjenner nye forstandere og ser til at tros- og livssynssamfunnenes virksomhet er i tråd med lover og forskrifter.

Fylkesmannen har oppgitt i alt 76 kristne trossamfunn i Oslo. 54 av dem har rapportert tilskuddsberettigede medlemmer. Ca. 40 av disse er menigheter med lave eller ganske lave medlemstall, mange av dem migrantmenigheter, de har et samlet tilskuddsberettiget medlemstall på ca. 10 000. Finansieringsordningen for tros- og livssynssamfunn krever at menigheter bare kan søke om støtte til medlemmer som kan identifiseres ved hjelp av norsk fødselsnummer.

Andre store kristne trossamfunn, som Den katolske kirke, Metodistkirken, Misjonskirken eller de skandinaviske kirkene og ortodokse samfunn har meldt inn et samlet medlemstall på i underkant av 200 000. Over 131 000 av disse er oppgitt som medlemmer i Den katolske kirke. Trossamfunn som omfatter menigheter i flere fylker kan sende registreringsmelding under ett til fylkesmannen i det fylket hvor samfunnet har sitt hovedsete. Dette forklarer diskrepansen mellom tallene hentet fra statistikkbanken og fylkesmannens oversikt.⁴

Oversikten fra Fylkesmannen favner ikke alle migrantmenigheter i Oslo. Flere har av ulike årsaker valgt å ikke søke om statsstøtte, og blir derfor ikke med på fylkesmannens oversikt.

² Statistikkbanken Oslo kommune: Medlemmer i tros- og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte.

³ Definisjon Dawn 2010.

⁴ KILDE <https://trussamfunn.fylkesmannen.no/trossamfunn>

4 Kirkene i byen

4.1 Ulike kirkebygg – ulike byggestiler

Oslo har mange ulike kirkebygg, avhengig av byggestil ved oppføringen, beliggenhet og hvilket behov kirkebygget skulle dekke. I perioden 1855-1910 ble det bygget 13 kirker i Oslo. I Norge er disse langkirkene uten tvil det tradisjonelle kirkebygget. Disse ble bygd kort tid etter 1850 som nygotiske trekirker på landet og røde teglkirker i byene. Størrelsen skriver seg fra Kirkeloven av 1851 som krevde at hvert kirkebygg skulle romme minst 30 prosent av innbyggerne i soknet. Kirkene ble derfor liggende tett og fremstår i dag som rommelige. Alle utenom to – Grorud kirke og Østre Aker kirke - ble oppført nær hverandre i sentrum av byen. Sofienberg kirke er en av bykirkene som ble bygget i 1877. Historien forteller at kapasiteten som soknekirke var sprengt i begynnelsen av 1900-tallet. Det var tusen barn i kirken til søndagsskole.

De tradisjonelle kirkene ble stort sett bygget uten andre tilstøtende lokaler til våpenhus og kirkerom enn sakristiet. Noen kirker fikk undervisningsrom som del av kirkebygget (f.eks. Sagene, bygget 1891). Flere menigheter etablerte egne menighetshus i nærhet til kirkebygget.

Utover 1900-tallet ble kirkebyggene enklere og mer funksjonelle. Mange av kirkene, som Bekkelaget oppført 1923, fikk undervisningsrom som del av kirkebygget.

Torshov kirke ble oppført i 1958 og er omtalt som Oslos, kanskje landets, første arbeidskirke som ordinær soknekirke. Begrepet «arbeidskirke» er en særnorsk betegnelse for moderne kirkebygg, hvor aktivitetsrommene i tilknytning til kirkerommet er mange, og aktivitetene i menigheten er samlet i bygningen. Om lag 24 arbeidskirker er oppført i Oslo etter 1958. Ni av disse ligger i Groruddalen prosti, inkludert Bredtvet kirke som i dag leies ut til Oslo katolske bispedømme.⁵

4.2 Kirker tatt ut av ordinær bruk

I et historisk perspektiv har kirkebyggenes plassering og utforming endret seg i takt med byutviklingen. Johanneskirken ble revet i 1927 på grunn av skadene den fikk etter jordskjelvet i 1904 og etter at menigheten var blitt sterkt redusert. Småkirkene Piperviken og Vaterland ble revet i forbindelse med bysanering i Vika og på Vaterland i 1959. Piperviken sokn ble lagt til Domkirken og Vaterland til Grønland. Samme året ble også Grefsenåsen kapell revet. I tiden etter saneringen av Vaterland og Piperviken ble det bygget nye kirker i nye bosetningsområder som Torshov og Lambertseter.

Tøyen kirke ble tatt ut av bruk for Tøyen småkirkemenighet, og er siden 1984 disponert av Kirkens bymisjon, Jakob kirke ble tatt ut av bruk i 1985, og menigheten lagt til Domkirken. Abildsø kirke/kapell ble solgt til Oslo misjonskirke i 2006 og revet året etter. Markus og Bredtvet ble tatt ut av bruk som soknekirker og leid ut i 2013. Samme år ble Gamlebyen kirke tatt ut av bruk, og Majorstuen kirke ble fristilt til annet bruk enn menighetskirke i Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn.

4.3 Bruk av kirkebyggene

Prosjektgruppen har innhentet data fra samtlige kirkeanlegg i Oslo. Alle menighetsråd har sendt inn oversikt over utnyttelsen av anleggene: kirkerom, menighetssal og separate menighetshus. Det er levert inn oversikter for regelmessige og ikke-regelmessige aktiviteter i både kirkerom og andre

⁵ Kilder: Wikipedia og bokverket «Kirker i Norge» Arfo 2008.

forsamlingslokaler menigheten disponerer. I alle oversikter kommer det fram hvilke arrangement som er i menighetens regi, og hva som er utlån eller utleie.

Tall for gudstjenestedeltakelse og kirkelige handlinger i 2016 i hvert anlegg har vært en del av bakgrunnsmateriale sammen med Oslo bispedømmes årsrapport for 2016 og 2017.

Kirkeanleggenes utnyttelsesgrad er sterkt varierende fra anlegg til anlegg og varierer også fra år til år. De fleste anleggene har potensial til mer bruk enn i dag, både i egen regi og til utleie. Menigheter med høy aktivitet i egen regi har lite ledig kapasitet for utleie og inntektsmuligheter, mens menigheter med ledige lokaler og lavere aktivitetsnivå har større utleiekapasitet.

Antall arrangement og deltakelsen på dem er ingen fast størrelse. Tallene går i bølger og vil ofte avhenge av de menneskelige ressursene som fins i hver menighet, både ansatte og frivillige. Tallene viser allikevel en ulik grad av sårbarhet og robusthet. Høyt aktivitetsnivå henger ofte sammen med høye frivillighetstall. Menigheter med kort gjennomsnittlig botid har ofte færre frivillige og mindre aktivitet med lavere oppslutning.

Medlemstallet i Oslo holder seg ganske stabilt, mens andelen i befolkningen som er medlemmer i Den norske kirke er synkende – fra 61,6 i 2009 til 49,3 i Oslo kommune i 2018. Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse har gått ned de siste årene. Det samme har kirkelige handlinger som dåp, vigsel og gravferd. Nedgangen i dåp ser i 2017 ut til å ha avtatt. Konfirmasjonstallene over tid er mer stabile. 90 prosent av grunnskolene i Oslo deltar på skolegudstjenester. Tallene varierer fra menighet til menighet.

Bruken av kirkene gjennom hele uken kommer ikke frem gjennom den offentlige statistikken. Telleukene har vært en måte å kartlegge denne virksomheten på. Det fins ikke fullstendige tall som kan dokumentere utviklingen over tid, men tallene fra 2017 viser at det er langt flere som bruker kirkeanleggene gjennom uken i forbindelse med ikke-gudstjenestelige aktiviteter enn omvendt.

I løpet av en uke (gjennomsnittet av tre tilfeldig valgte uker) var ca. 43 000 besøkene innom en kirke eller et menighetshus i Oslo. Dersom man inkluderer det som skjer i menighetenes regi utenom kirkelige hus samt utleie, det vil si arrangementer som ikke er i kirkens regi, er gjennomsnittstallet nærmere 61 500⁶.

Utleie- og utlånsvirksomheten er svært varierende fra anlegg til anlegg, avhengig av etterspørsel, lokalenes egnethet, beliggenhet og kapasitet. Utlån og utleie organiseres fra den enkelte menighet.

I flere lokalmiljø er det kirken som har lokalene som kan samle flest mennesker, og kirkebygget fungerer som det lokale «grendehuset». Mange av kirkeanleggene er også ettertraktede arenaer for kultur- og konsertvirksomhet.

Mange av menighetene i Oslo låner eller leier ut kirkerom eller andre lokaler til kristne migrantmenigheter. Dette blir også organisert av den enkelte menighet, og tallene for dette er noe usikre. Anslagsvis er det 20 migrantmenigheter som bruker kirkene en eller flere ganger i uken, flere av dem til sterkt reduserte leiepriser. Behovet blant migrantmenighetene er stort, omlag 15 menigheter har til KfiO meldt sin interesse for å låne/leie lokaler av kirken i Oslo.

⁶ Jfr. Årsmelding for Oslo biskop og bispedømmeråd 2017

5 Kriterier og grunnlag for endringer

5.1 Kriterier for vurdering av kirkene

Som innspill til styringsgruppen utarbeidet prosjektgruppen kriterier for hvilke kirker som er best egnet til å virkeliggjøre Oslo bispedømmes strategiske målsettinger, samtidig som behovet for økonomiske innsparinger også blir ivaretatt. I utgangspunktet er det kirkeanleggenes fysiske forutsetninger for menighetsaktiviteter som er vurdert, ikke omfang eller kvalitet på arbeidet ved den enkelte kirken. De ulike kriteriene er ordnet i tre hovedgrupper:

1. **Lokasjon.** I denne gruppen inngår data vedrørende kirkeanleggets beliggenhet og plassering i soknet, herunder adkomst, tilgjengelighet, offentlige kommunikasjonsmidler, synlighet, parkeringsforhold etc. Vi mener dette er faktorer av betydning for kirkeanleggets bruksmuligheter.
2. **Lokaler.** I denne gruppen inngår faktorer som beskriver kirkeanleggenes fysiske egenskaper, deres nåværende tilstand, kostnadene ved drift, samt lokalenes egnethet for menighetens aktiviteter og for kontorer.
3. **Innhold og bruk.** I denne gruppen inngår informasjon om kirkeanleggenes faktiske bruk sett i sammenheng med øvrige kriterier i gruppe 1 og 2. I denne gruppen er ikke de absolutte tall viktige, men forholdet mellom bruk og medlemstall med sideblikk også til befolkningstall.

Hver av de tre hovedgruppene av kriterier er vektet i forhold til hverandre:

Gruppe 1 – Lokasjon: 30 prosent, Gruppe 2 - Lokaler: 45 prosent, Gruppe 3 – Innhold og bruk: 25 prosent. Prosjektgruppen har gitt lokaler mest vekt fordi kriteriene i denne gruppen klart uttrykker hvilke fysiske muligheter kirkeanlegget gir for menighetens arbeid. Kriteriene *innen* hovedgruppene er også vektet i forhold til hverandre. Vektingen innen den enkelte gruppe bygger på samme måte som vektingen av gruppene innbyrdes på en vurdering av at ikke alle kriteriene innen en gruppe bør telle like mye.⁷

Vektingen gis så en totalsum. Prosjektgruppen la i sin rapport størst vekt (45 prosent) på gruppe 2 *Lokaler*. Det er denne det vises til når det i tabellene for kirkene i hvert prosti (se kapittel 6) er satt opp en kolonne med **størst vekt på lokaler**.

Styringsgruppen ønsket videre å se på hvilken totalsum kirkene ville få dersom fokus ble forskjøvet noe, og gruppe 3 *Innhold* ble gitt en større prosentandel (Gruppe 1 – Lokasjon: 25 prosent, Gruppe 2 – Lokaler: 35 prosent, Gruppe 3 – Innhold og bruk: 40 prosent). Totalsummen en da har fått angis i kolonnen **størst vekt på innhold**.

5.2 Andre forhold som har betydning for vurderingene

5.2.1 Forordning av gudstjenester

⁷ I gruppe 1 (lokasjon) er vektingen uttrykk for at tilretteleggingen for kommunikasjon er mindre viktig enn de andre kriteriene som inngår i vurderingen.

I gruppe 2 (lokaler) er vektingen uttrykk for at det økonomiske aspektet er viktigere enn de andre kriteriene. Dessuten er «det bestandige» og «potensialet» vurdert som viktigere enn den faktiske utnyttelsen per i dag.

I gruppe 3 (innhold og bruk) er det lagt størst vekt på resultatene fra telleukene. Prosjektgruppens oppfatning er at dette kriteriet gir et bedre uttrykk for omfanget av aktivitet enn de andre kriteriene hver for seg.

I tjenesteordning for biskoper § 3 tillegges biskopen oppdraget å forordne antall gudstjenester i bispedømmets sokn, samt å beslutte hvor mange gudstjenester det skal holdes i den enkelte kirke eller annet gudstjenestested.

Forordningen sikrer et forutsigbart gudstjenestetilbud i soknet, og er med på å løfte opp gudstjenestefeiringen som menighetens samlingspunkt. Kirkelovens § 15 sier at kommunen har et økonomisk ansvar for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner. Gjennom Oslo biskops forordning stilles presteressurser til rådighet. Forordningen følges opp av Kirkelig fellesråd i Oslo, som har ansvar for at øvrige nødvendige stillingsressurser følger forordningen. Forordningen er grunnlag for økonomisk tildeling og grunnlag for en forutsigbar arbeidssituasjon for de tilsatte.

Før forordningen gis, innhentes det innspill fra menighetsråd og prost og fellesrådet orienteres. Hensynet til ressurs situasjonen, inkludert avtalefestet rett til frihelg for yrkesgruppene prest og kantor, legges til grunn. Biskopen kan forordne fellesgudstjenester i samarbeidsområder eller i prostiet.

5.2.2 Lov- og regelverk

Bruk, utlån og utleie av kirker er underlagt Kirkeloven og annet kirkelig regelverk. Menighetsrådets bruk og utlån av kirken er fastsatt i Regler for bruk av kirkene §§ 5-10.

Tjenesteordning for biskoper § 5, annet ledd, sier at *biskopen fører tilsyn med bruk av kirkene og avgjør klager på bruk og utlån av kirkene etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet*. Jf. også Regler for bruk av kirkene § 4, annet ledd: *Bruken av kirkene er underlagt biskopens tilsynsmyndighet*.

Om ansvar for bruken av kirkene sier Kirkeloven i § 20, annet og tredje ledd: *For benyttelse til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet. Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om bruk av kirkene*. Jf. Regler for bruk av kirkene § 11. Kirkelig fellesråd skal i henhold til Kirkeloven § 14 ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunene, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen.

Bispedømmerådet skal i henhold til Kirkeloven § 23 *ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige livet i menighetene. Rådet skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet*. Bispedømmerådet er godkjenningmyndighet når det gjelder bruk, utlån og utleie av kirker. Jf. Kirkeloven § 20.

Bispedømmerådet har delegert myndighet til å vedta endringer i soknegrensene, jf. Kirkeloven § 2: *Departementet treffer de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer og foretar nødvendige lempninger i anvendelsen av gjeldende lov. Avgjørelsesmyndighet etter dette ledd kan overlates til bispedømmerådet*.

5.2.3 Kirker med gravlund

14 kirker har gravlunder knyttet til selve kirkebygget. Styringsgruppen mener det er viktig å beholde slike kirker under fellesrådets kontroll. Det kan være knyttet utleiemuligheter til disse kirkene, men

det må ikke være til hinder for at lokalmenighetene kan bruke dem ved gravferder og andre anledninger.

5.2.4 Mulighet for utleie – helt eller delvis

Menighetene har en betydelig utleievirksomhet og dette er for mange menigheter helt økonomisk nødvendig for et godt barne- og ungdomsarbeid og andre kirkelige tiltak. Samlet utgjorde utleieinntekten NOK 36,8 million eller NOK 53,2 million inklusive Bekkelaget og Ormøy. Femten Oslo-menigheter hadde i 2016 utleieinntekter på over NOK 1 million. Syv menigheter hadde utleieinntekter over NOK 2 millioner. Utleieinntektene for de menighetene som ble omtalt i styringsgruppens foreløpige forslag av 3. april d.å. utgjør NOK 9,7 million.

Kirkebygg som fristilles eller som ikke lengre er soknekirker administreres av Kirkelig fellesråd i Oslo. Det betyr at også leieinntekter faktureres av fellesrådet og gjennom dette forvaltes av fellesskapet.

I noen av konklusjonene ligger det at menigheter skal kunne benytte lokaler i en fristilt kirke. I de tilfellene gjøres det en egen avtale med fellesrådet om bruk som det ikke skal betales leie for.

Kirkebyggene og aktivitetsnivået i menighetene er ulike, og inntektspotensialet for utleie varierer derfor i sterk grad fra menighet til menighet. Det er ingen fordeling av de samlede leieinntektene mellom menighetene.

I dag får fellesrådet 20 prosent av inntektene for utleie av kirkerommet, i 2016 utgjorde det NOK 323.000. Det er en liten del av de samlede leieinntektene.

Her ligger det potensial for betydelig større inntektsandel til fellesrådet. I konsultasjoner med menighetene er dette løftet frem som et område der fordelingen mellom fellesrådet og menighetsrådene må tas opp til ny vurdering.

I forbindelse med fellesrådets budsjett for 2019 fremmes det egen sak om ny fordeling av utleieinntekter.

For mer utfyllende framstilling, vises det til tilleggsrapport fra økonomiutvalget, datert 20. april 2018, <https://kirken.no/globalassets/fellesrad/oslo/dokumenter-kfio/2018/okonomirapport---kirkebruksplan.pdf>.

5.2.5 Mulighet for framtidig salg av kirke

Det er i denne planen ikke lagt opp til salg av kirkebygg. Styringsgruppens vurdering er at det kan bli aktuelt på et senere tidspunkt. For at det skal kunne skje, må imidlertid regelverket tydeliggjøres.

5.2.6 Økonomiske momenter

Fellesrådet har et uttalt mål om et kostnadsnivå som er NOK 12 million lavere enn dagens nivå. Styringsgruppen for kirkebruksplanen har i sitt foreløpige forslag foreslått tiltak som berører 10 kirker og som er beregnet å gi en samlet besparelse på NOK 13,8 million. Dette er et beløp som framkommer ved reduserte personalkostnader som følge av endret bruk av noen kirker, samt leieinntekter fra de samme kirkebygg.

Anbefalingene i dette høringsdokumentet er beregnet å kunne gi besparelser på under halvparten av målbeløpet. Et anslag for besparelser i Groruddalen prosti ligger inne i denne beregningen. Besparelser som ikke blir oppnådd gjennom kirkebruksplanen, må bli tatt inn på andre måter.

I tillegg til utfordringer på driftssiden har fellesrådet et stort etterslep på vedlikehold av kirker på nærmere NOK 1 milliard og som stadig øker.

Økonomiutvalget som består av økonomisjefene i OBDR og KfiO, har utarbeidet økonomirapporter, der det slås fast at Fellesrådets økonomi er presset, og det ville vært gunstig å bygge opp en buffer.

I sin tilleggsrapport har økonomiutvalget sett nærmere på inntektssiden og påpeker følgende:

- KfiO kan gjøre tiltak slik at man oppnår større andel av utleieinntektene fra menighetene
- KfiO kan løfte ut tjenester, slik som regnskap, renhold, Kopinor-avtale ved at menighetene påtar seg denne kostnaden
- Menighetene kan overta en del av energikostnadene som i dag i sin helhet dekkes av fellesrådet
- Gitt at menighetene selv overtar det økonomiske ansvaret for menighetsregnskapene kan dette på sikt frigjøre fellesrådet for NOK 5-6 million, men menighetene må da forvente en tilsvarende kostnad (i snitt NOK 108 000 pr. menighet).

KfiO foretar i 2018 en virksomhetsgjennomgang av økonomifunksjonen og etter det en virksomhetsanalyse av bygg- og anleggsavdelingen.

KfiOs arbeider kontinuerlig med sine strukturer og har en krevende prosess med budsjett 2019.

6 Styringsgruppens anbefalinger

6.4 Domprostiet

6.1.1 Sokn og kirker i Domprostiet⁸

Sokn	Innbyggere	Medlemstall	Prosent medlemmer	Størst vekt lokaler	Størst vekt innhold
Bygdøy	3 774	2553	67,6	17	17
Frogner	24 552	13187	53,7	25	24
Fagerborg	17 366	9 371	53,9	24	24
Uranienborg	13 476	7 086	52,6	26	26
Gamlebyen og Grønland	24 146	7 779	32,2	20	19
Kampen	14 776	6 343	42,9	20	19
Vålerenga	15 652	6 976	44,6	22	21
Sentrum og St.Hanshaugen	34 792	16 051	46,1		
-Gamle Aker k				21	20
-Lovisenberg k				8	9
-Trefoldighet k				16	15
-Domkirken				23	23

⁸ Innbyggertall fra 1.1.2018. Medlemstall fra august 2018

Domprostiet spenner fra Bygdøy og Frogner i vest til Vålerenga og Kampen i øst. I Bygdøy sokn er ca. 68 prosent medlemmer av Den norske kirke, mens Gamlebyen og Grønland ligger lavest med 32 prosent. Med unntak av Vålerenga som kategoriseres som arbeidskirke, er alle kirkene i prostiet tradisjonelle kirker som benytter seg av menighetshus for et variert menighetsliv. Det er forholdsvis kort avstand mellom flere av kirkene. Mange av soknene er organisert i samarbeidsområder. Historisk, sosiologisk og kulturelt har det vært stor forskjell på menighetene i øst og vest. Bildet nyanseres og endres i dag med de store boligutbyggingene i øst og med økt innslag av kommunale boliger i vest. Dette utfordrer tenkningen om hvilke lokaliteter og bygninger som trengs for å legge til rette for relevant og egnet kirkelig nærvær i prostiet.

Skårene i tabellen viser liten forskjell på om størst vekt legges på lokalenes egnethet, eller om størst vekt på innhold og aktivitet i byggene⁹. Med unntak av Sentrum og St. Hanshaugen er det én kirke i hvert sokn, og disse skårer gjennomgående høyt. Bygdøy kirke skårer lavt, men siden den ligger i et etablert og tydelig definert lokalsamfunn uten naturlige forbindelser til andre kirker i nærheten, foreslår styringsgruppen at den fortsetter som soknekirke i Bygdøy sokn, og at ordningen med felles stabsfunksjoner med Frogner fortsetter. Det kan for øvrig være aktuelt å forordne færre gudstjenester i Bygdøy kirke som følge av relativt lav skår.

Gamlebyen og Grønland menighet ble slått sammen til ett sokn i 2013 – og Gamlebyen kirke som er eid av Oslo hospital, ble tatt ut av bruk som ordinær kirke i soknet. Grønland kirke ble soknekirke. Under den samme prosessen ble flere sokn slått sammen til Sentrum og St. Hanshaugen sokn. Styringsgruppen har valgt å vurdere strukturer og bruk av kirkene i Sentrum og St. Hanshaugen sokn på nytt.

6.1.2 Sentrum – St. Hanshaugen sokn

I 2013 ble de selvstendige soknene Gamle Aker, Markus, Lovisenberg, Trefoldighet og Domkirken slått sammen til Sentrum og St. Hanshaugen sokn. Lovisenberg kirke eies av Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg og er gjennom en leieavtale en del av soknet.

Gamle Aker kirke (1100-tallet) er den eldste kirken i Oslo og har et vakkert kirkerom. Kirken er fredet og ligger inntil Vår Frelses gravlund. Bygningen trenger noe oppussing. Kirken skårer middels både når det gjelder lokaler og innhold/aktivitet. Menighetshuset gir rom til ulike menighetsaktiviteter samt Oslo pilegrimssenter, og ligger i umiddelbar nærhet. Kontor for menighetens tilsatte er delt mellom menighetshuset og annen lokasjon.

Lovisenberg kirke (1912) er oppført i Riksantikvarens kulturminnebase og eies av Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg. Kirken leies av Kirkelig fellesråd i Oslo til gudstjenester og kirkelige handlinger. Det er noe samarbeid med Stiftelsen om aktiviteten i kirken. Kirken skårer svært lavt – og lavest av alle kirker som er vurdert – både på lokaler og innhold. Lovisenberg menighetshus eies av Stiftelsen Lovisenberg Menighetshus og ligger i umiddelbar nærhet til kirken. Det benyttes i noen grad til aktiviteter i menigheten.

Markus kirke (1927) er listeført i Riksantikvarens kulturminnebase. Den ble tatt ut av bruk som kirke i soknet ved sammenslåingen i 2013 og leid ut til Jesus Church. Leieavtalen utløper i 2019. Det

⁹ Om kriteriene, se punkt 5.1.

foreligger ikke planer om å ta kirken i bruk på nytt som menighetskirke i Sentrum og St. Hanshaugen sokn.

Trefoldighetskirken (1858) er listeført i Riksantikvarens kulturminnebase. Med sine 1200 sitteplasser er den blant landets største kirker. Den ligger sentralt i byen med inngangspartiet ut mot gaten og har strategisk plassering tett opptil regjeringskvartalet. Kirken skåres lavt som soknekirke både når det gjelder egnethet som lokale og når det gjelder bruk/aktivitet. Kirken trenger større oppussing.

Oslo domkirke (1697) er hovedkirke for Oslo biskop og bispedømme og rikskirke for kongehus og sentrale myndigheter. Samtidig har den en viktig funksjon for gudstjenesteliv, diakoni og kultur i Oslo sentrum med sin sentrale beliggenhet ut mot Stortorget. Kirken er fredet.

Domkirken er en del av Sentrum og St. Hanshaugen sokn, men har egen organisering og eget domkirkeråd. Domkirkerådet har ikke egen representant med stemmerett i Kirkelig fellestråd, men ordinær representasjon skjer gjennom menighetsrådet i Sentrum og St. Hanshaugen sokn.

Innspill fra menighetsrådet i Sentrum og St. Hanshaugen sokn (SSH)

Arbeidsutvalget i SSH menighetsråd har drøftet styringsgruppens forslag med Domkirkerådets arbeidsutvalg. Vi er gjort kjent med at Domkirkerådet stiller som en forutsetning for et slikt samarbeid¹⁰ at det opprettes et eget sogn hvor Trefoldighetskirken og Domkirken inngår. Sentrum og St. Hanshaugen menighetsråd ser en del gode grunner til å opprette et slikt sogn, og vi mener at avgjørelsen bør tas så umiddelbart som mulig uansett resultat. (...) Vi ønsker ikke å fortsette å bruke tid og ressurser på en sak som om en stund kanskje ikke er vårt ansvar. Men vi mener det er veldig viktig at Trefoldighetskirkens fremtid ikke settes «på vent» på ubestemt tid.

Vi vil også trekke frem at spørsmålet om hvilke ressurser som skal følge med Trefoldighet inn i et evt. nytt sogn blir viktig. Bidragene fra Trefoldighetslegatet dekker nemlig ikke den aktivitet som i dag foregår i Trefoldighetskirken.

Vi har drøftet med Domkirkerådets AU, og de to arbeidsutvalgene er enige om at det vil ligge til rette for samarbeid om trosopplæring, konfirmantarbeid og muligens bruk av prestenes arbeidsinnsats også om Trefoldighet og Domkirken utgjør et eget sogn.

(...)

Gamle Aker:

At kirken kan «få mer spesialiserte funksjoner i harmoni med denne kirkens egenart, og at den markedsføres mer aktivt for bruk til kirkelige seremonier og konserter» er til dels i overensstemmelse med menighetens tanker om f.eks. å utvikle et «ressurssenter» for dåp med tilknytning til denne kirken. Men hvis den samtidig skal være «sognets hovedkirke», og til og med sognets eneste kirke, må det tenkes nytt om bruken av kirkerommet.

Lovisenberg:

Vi har en viss forståelse for at man kanskje har tenkt at når kirkevergen skal spare penger og må ta kirker som man har eieransvar for ut av drift, virker det lite aktuelt å samtidig bruke penger på å leie kirkerom. På nåværende tidspunkt er det imidlertid kjent for menighetsrådet at Stiftelsen Diakonissehuset v/direktøren har tilbudt å gå inn med en stillingshjemmel for å styrke Sentrum og St. Hanshaugen sogns arbeid i lokalmiljøet i Lovisenbergområdet med tanke på å opprettholde gudstjenestelivet i Lovisenberg kirke. Når Diakonissehuset på denne måten er villig til å yte et så betydelig bidrag til menighetens arbeid, og besparelsene ved å nedlegge gudstjenestene i Lovisenberg er såpass beskjedne som de allerede er, ber vi om at forslaget vurderes på nytt, og gjøres om.

(...)

¹⁰ Samarbeid mellom Trefoldighetskirken og Domkirken.

Vi vil påpeke at dersom gudstjenester i Lovisenberg nedlegges og Trefoldighet blir avlastning for Domkirken, sitter menigheten på/ved St. Hanshaugen, slik det nå er foreslått, igjen med ett eneste kirkerom, som har mange muligheter, men faktisk også en del begrensninger i praktisk bruk.

Virksomhetsområder

Kirkemusikk og kultur:

Det er et viktig poeng at Lovisenberg kirke etter manges mening har det beste orgelet i sognet og kanskje i prostiet. Dette vil vi miste tilgangen til, dersom vi ikke lenger skal bruke Lovisenberg kirke.

Om Trefoldighet blir sogn sammen med Domkirken, mister SSH sitt eneste kor. I en slik situasjon vil det være avgjørende å legge forholdene til rette for å etablere ny korvirksomhet med utspring i Gamle Aker kirke.

Diakoni og frivillighet:

Det foregår et betydelig diakonalt arbeid i Lovisenbergområdet som må tas vare på selv om menighetens gudstjenester i Lovisenberg kirke skulle falle bort.

Det skjer også et svært viktig diakonalt arbeid i Trefoldighetskirken, som må skjermes fra å bli salderingspost ved behov for «avlastning» av Domkirken.

Barn, unge, konfirmanter og trosopplæring:

Gamle Aker kirke alene vil ikke være tilstrekkelig til å gjennomføre alle trosopplæringsgudstjenester. Et samarbeid med Trefoldighetskirken/Domkirken vil være nødvendig. Det samme vil gjelde konfirmantarbeidet.

(...)

I sitt møte 20. juni gjorde Sentrum og St. Hanshaugen følgende vedtak:

Menighetsrådet i Sentrum og St. Hanshaugen er usikker på om en oppsplitting av soknet er riktig vei å gå. Rådet ber om fyldigere argumentasjon for soknedeling. Videre etterlyser rådet en utredning av konsekvensene ved en slik deling. (...)

Menighetsrådet ønsker å arbeide for at Lovisenberg kirke opprettholdes som soknekirke og at det utvikles en egen strategi for området, med støtte til personalressurs fra Diakonissehuset.

Innspill fra Domkirkerådet

Domkirkerådet (DR) støtter KfiO og OBDR i å tenke strategisk om bruken av kirkene i Oslo sentrum. DR stiller seg i utgangspunktet positiv til en samordning av drift og aktiviteter i Trefoldighetskirken og Oslo domkirke. (...)

1. Argumenter for samordning av arbeidet i Trefoldighet og domkirken

-Vi har fra før gode erfaringer - både som prestegjeld og som samarbeidende sokn med ulik profil, fram til 2013. Jfr da domkirken var stengt i perioden 2005-2010. Begge kirker har erfaring med byomfattende - ikke kun lokal – profil. Det kan tilføyes at da KIFO i 2003 gjorde en kartlegging av domkirken og Trefoldighet sokn, fant man at befolkningsstrukturen var ganske enhetlig.¹¹

-Trefoldighetskirken er plassert sentralt i Oslo sentrum, som nærmeste nabo til regjeringskvartalet. Når dette nå skal bygges ut, kan det være strategisk å tenke

¹¹ Pål Ketil Botvar og Ole Gunnar Winsnes: «Gud i sentrum» En analyse av Trefoldighet og Domkirken menigheter i Oslo, Stiftelsen Kirkeforskning, Notat nr. 2003

Trefoldighetskirken inn som viktig dialogpartner/ressurs. Dynamikken i aksene Oslo domkirke og Trefoldighet kan dessuten utvikles konstruktivt.

-Trefoldighetskirken bør kunne utvikle en spesialisert profil i Oslo – en profil som tydelig utfyller domkirkens, der flere grupper i byen vil kunne gis gode møtesteder på kirkens initiativ. Domkirkens profil innebærer forpliktelser knyttet til katedral og klassisk liturgisk tradisjon, mens man i Trefoldighetskirken kan utvikle en kompletterende profil.

- Presset på domkirkens rom er stort. Mandag, tirsdag og onsdag ettermiddager og kvelder er for eksempel belagt, før organistene har fått begynne å øve. Et sambruk med Trefoldighetskirken gjennom uka, kunne gi bedre utnyttelse av romkapasiteten, også mht utleie til konserter etc.

- Domkirken har god erfaring med profesjonell utleie. Denne kompetansen vil være et pluss om Trefoldighetskirken også skal inn i utleiekabalen.

- Domkirkens erfaring og kompetanse med hensyn til gudstjenesteliv, diakoni og kultur vil også være av betydning i et strategisk samspill mellom de to kirkene.

2. Forutsetninger for å gå videre med planene om samordning av to kirker

2.1. EGET RETTSSUBJEKT

Oslo domkirke er fortsatt ikke eget rettssubjekt etter opprettelsen av storsoknet (SSH) i 2013. Dersom Trefoldighetskirken skal legges til domkirken, er det en forutsetning at denne enheten blir et eget rettssubjekt¹².

Det synes mest realistisk at OBDR skiller ut Domkirken som et eget sokn med to kirker. (St.Hanshaugen blir i så fall også et eget sokn - SH. Grensene mellom Domkirken og SH trenger ikke være identiske med grensene før 2013) Dette bør skje allerede før kirkevalget i 2019, så ikke prosessen blir satt på vent og stagnerer.

DR er kjent med at Kirkemøtet har åpnet for å utrede kategoriale menigheter i tilknytning til ny kirkeordning fra 2020. Utfallet av dette er ikke gitt, og det synes ikke hensiktsmessig å avvente muligheten for en formelt godkjent utskillelse av Trefoldighet og Domkirken fra SSH til en eller annen gang etter 2020.

Da domkirkerådet ble opprettet i 2013, var ønsket å kunne sikre representativitet og kompetanse i ledelsen av hovedstadens domkirke.¹³ Ved opprettelsen av et nytt sokn må det evt. vurderes hvordan dette anliggendet kan ivaretas også ved et demokratisk soknevalg. Skulle det på sikt vise seg at Domkirken (med Trefoldighet) ville få bedre vilkår som kategoriale menighet, kan dette spørsmålet tas opp igjen.

Før 2013 var Domkirken og Trefoldighet ett samarbeidsområde med menighetene Lovisenberg, Markus og Gamle Aker, med hensyn til prestenes tjenesteuker (gravferder og vielser), konfirmantarbeid og trosopplæring. Denne type samarbeid mener vi er naturlig også om Domkirken/Trefoldighet skilles ut som eget sokn. Dette vil selvsagt stille krav til en rimelig fordeling av personalressurser.

¹² Da Domkirken ble del av storsoknet SSH i 2013, var intensjonen at Domkirken skulle være eget rettssubjekt med hjemmel i Kirkeloven § 5 fjerde ledd, om forsøk med annen organisering av soknets organer. Prosessen stanset imidlertid opp og intensjonen fra 2013 ble aldri realisert. Spørsmålet om rettssubjektivitet for Domkirken aktualiseres derfor på ny i forbindelse med kirkebruksplanen og Kirkevalget 2019.

¹³ Man forutsatte dessuten av domkirkerådet ville få status som eget rettssubjekt ut fra forventningen om at departementet ville godkjenne et forsøk iht Kirkelovens §5 fjerde ledd

2.2. EN TYDELIG PROFIL FOR TREFOLDIGHETSKIRKEN SOM STORBYKIRKE

- OBDR, biskop, KfiO og domkirkeråd må alle stille seg bak den profilen som skal utvikles. Det bør antydes allerede i høringsnotatet hvilken profil styringsgruppen ønsker. DR ønsker et konsept som utfyller domkirkens profil og som når andre målgrupper. Konseptet må samtidig kunne gjenkjennes som en del av Oslo domkirke ved for eksempel kvalitet på musikk, forkynnelse og liturgi. Gudstjenestetilbudet bør være byomfattende og romme flere generasjoner. Ansatte bør ved behov kunne bidra i begge kirker.

(...)

2.3. PERSONAL – VEDLIKEHOLDS – og UTBYGGINGSRESSURSER

Rammer og infrastruktur må tilpasses den profil og strategi som velges

- Presteressurser. Videreføres menighetsprest finansiert av legatet?

- Nødvendig at en OBDR-finansiert prestestilling plasseres i Trefoldighet for å ta ansvar for utvikling av profil, sammen med et eget team, tilhørende det nye soknets stab.

- Det må avklares hvilket behov det vil være opp mot Trefoldighet for ekstra administrativ og - kirketjenerressurs fra KfiO i forhold til de ressurser som i dag er knyttet til domkirken.

- Det er avgjørende at KfiO vil satse på nødvendig vedlikehold av Trefoldighetskirken om denne skal kunne få en sentral rolle som storbykirke

- Utbyggingsalternativ som har vært utredet for Trefoldighet de senere år må tas stilling til.

(...)

3. Oppsummering

Domkirkerådet går inn for en samordning av arbeidet i Oslo domkirke og Trefoldighetskirken. Vi mener forutsetningene for en slik samordning er

i) at det opprettes et eget sokn der de to kirkene inngår. Det nye soknet kan inngå i et samarbeidsområde med resten av St. Hanshaugen sokn mht trosopplæring, konfirmantarbeid, prestenes tjenesteuker etc.

ii) at det utvikles en profil med egne gudstjenester i Trefoldighetskirken som storbykirke. Denne profilen må være forankret i domkirkeråd, bispedømmeråd og fellesråd. (Jfr. vedlagt innspill fra domprost som utgangspunkt for drøfting.)

iii) at det følger tilstrekkelige personalressurser og vedlikeholdsmidler med Trefoldighetskirken, om denne skal inngå i ett sokn med Oslo domkirke.

Styringsgruppens vurderinger

I styringsgruppens rapport av 03.04.2018 ble følgende forslag fremmet: Lovisenberg kirke – leieavtalen med Stiftelsen Diakonissehuset avsluttes. Markus kirke leies fortsatt ut. Gamle Aker kirke er soknekirke i Sentrum og St. Hanshaugen sokn. Trefoldighetskirken tas ut som soknekirke i Sentrum og St. Hanshaugen sokn og utvikler en egen profil i samvirke med Domkirken.

I møter og konsultasjoner med menighetsrådet, Domkirkerådet og andre og i skriftlige innspill med bakgrunn i styringsgruppens rapport, har det kommet fram momenter som er viktige for videre drøftinger og vurderinger.

Både menighetsrådet og domkirkerådet ser at det er gode grunner for at Trefoldighetskirken tas ut som soknekirke i Sentrum og St. Hanshaugen sokn og går inn i et samvirke med Domkirken. Forutsetningen fra begge side er at det raskt – og før menighetsrådsvalget i 2019 - opprettes et eget sokn der Trefoldighetskirken og Domkirken inngår. Dette støtter opp om styringsgruppens vurderinger og foreløpige konklusjoner. Styringsgruppen legger til grunn at dynamikken i aksene Oslo domkirke og Trefoldighet kan utvikles konstruktivt og strategisk og styrke kirkens nærvær i sentrum.

Domkirkerådet ber i sitt innspill om at styringsgruppen antyder ønsket profil i høringsutkastet. Ut fra bispedømmets mål om at flere skal søke til gudstjenester og møte Gud i fellesskapet, foreslår

styringsgruppen at det utvikles gudstjenester med en kompletterende profil til Domkirken. Det bør utvikles gudstjenester der liturgien legger til rette for at en kan delta og bli involvert på en enkel og lettfattelig måte. Det kan benyttes kjente salmer og sanger, samt band og solister der det er naturlig. Samtidig bør gudstjenestene være gjenkjennbare for mennesker som har vært vant til en mer klassisk liturgisk og musikalsk profil. Det må legges stor vekt på frivillighet og et åpent fellesskap som speiler livet i byen. Profilen i Trefoldighet bør preges av et målrettet diakonalt engasjement i samspill med åndelig fordypning.

Styringsgruppene mener det er viktig å skape positivt liv i Trefoldighetskirken mens utbyggingen av regjeringskvarartalet pågår. Domprosten bør gis myndighet til å lede prosessen med å realisere profilen for Trefoldighetskirken i samråd med domkirkerådet og kirkevergen.

Når det gjelder romkapasitet og utleiemuligheter, viser domkirkerådet til muligheter som er i tråd med styringsgruppens vurderinger. Dette er spørsmål som domkirkerådet, bispedømmerådet og fellesrådet må arbeide sammen om og utvikle videre i forlengelsen av vedtakene som blir gjort. De økonomiske sidene ved et slikt forslag er ikke utredet og vil trolig ha en underdekning.

I rapporten av 03.04.2018 foreslår styringsgruppen at leieavtalen med Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg om bruk av Lovisenberg kirke avsluttes, og at Markus kirke fortsatt leies ut. Ut fra dette vil Gamle Aker bli eneste kirke i soknet. Menighetsrådet problematiserer forslaget og påpeker at kirkerommet i Gamle Aker har mange muligheter, men også en del begrensinger i praktisk bruk. Styringsgruppen har forståelse for dette, men vil vise til mulighetene som også ligger i bruken av menighetshuset like ved og i fortsatt samarbeid om bruk av Trefoldighetskirken. Her kan en bygge videre på lange tradisjoner og erfaringer med samarbeid om trosopplæring, konfirmantarbeid, diakoni, gudstjenesteliv og presteressurser. Dette kan fortsette og utvikles også om soknet blir delt.

I et møte med ledelsen for Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg ble det lagt på bordet viktige momenter som kan få betydning for fortsatt leieavtale om bruk av Lovisenberg kirke. Siden Stiftelsen tilbyr å gå inn med økonomiske midler i størrelsesorden et årsverk for å kunne satse målrettet ut mot kirkens geografiske nærområde (Lindern), synes det lite å hente økonomisk ved å si opp avtalen og ta ut kirken som soknekirke. På bakgrunn av dette foreslår styringsgruppen derfor at Gamle Aker kirke blir hovedkirke og at Lovisenberg kirke fortsatt inngår som kirke i soknet.

Soknedeling: Endring av soknegrenser inngår ikke i kirkebruksplanen. Oslo bispedømmeråd vil likevel ta opp spørsmålet om deling av Sentrum og St. Hanshaugen sokn og rettssubjektivitet for Domkirken til behandling i høst. Det legges opp til en parallell behandling med kirkebruksplanen der spørsmålet om soknedeling inngår. Bispedømmerådet vil få saken til behandling første gang i møte 24.september. Med forbehold om bispedømmerådets vedtak, vil saken bli sendt på høring med samme frist som høring kirkebruksplan.

Dersom forslaget vedtas, må det arbeides videre med finansieringen og navn på de to nye soknene. Aktuelle navn er Domkirken sokn og St. Hanshaugen sokn.

Anbefaling /Konklusjon

Gamle Aker kirke er soknekirke i nåværende Sentrum og St. Hanshaugen sokn. Leieavtalen med Stiftelsen Diakonissehuset om Lovisenberg kirke fortsetter om Stiftelsen går inn med økonomiske midler i størrelsesorden et årsverk som skal benyttes til arbeid ut mot Lovisenberg kirkes geografiske nærmiljø. Lovisenberg kirke og menighetshus supplerer Gamle Aker kirke og menighetshus. Det arbeides videre med nytt navn på soknet.

Trefoldighetskirken tas ut som soknekirke i Sentrum og St. Hanshaugen sokn og blir en del av Domkirken sokn. Det forordnes gudstjenester i Trefoldighetskirken med en kompletterende profil til Domkirken. Domkirken sokn – med Trefoldighetskirken - opprettes som eget rettssubjekt med menighetsråd og sete i fellesrådet. Domprosten gis - sammen med domkirkerådet - myndighet til å videreutvikle profilen i Trefoldighetskirken. Domprosten står i dialog med kirkevergen om de økonomiske og bygningsmessige rammebetingelsene.

6.2 Vestre Aker prosti

6.2.1 Sokn og kirker i Vestre Aker prosti¹⁴

Sokn	Innbyggere	Medlemstall	Prosent medlemmer	Størst total vekt lokaler	Størst vekt Innhold
BMVA	19 604	11 137	56,8		
-Bakkehaugen				17	16
-Vestre Aker				22	22
-Majorstuen					
Grefsen	19 949	12 889	64,6	25	24
Maridalen	615	429	69,6	20	20
Nordberg	17 451	10 071	57,7	26	26
Ris	23 143	15 630	67,5		
-Ris kirke				25	24
-Holmenkollen				23	23
Røa	12 216	8 140	66,6	21	19
Skøyen	11 492	7 234	62,4	21	20
Sørkedalen	776	499	64,3	21	21
Ullern	20 419	13 207	64,7	26	27
Voksen	13 951	87 23	62,5	23	23

Vestre Aker prosti har gjennomgående en høyt utdannet befolkning med god levestandard. Bydelen er blant de bydelene som har lavest andel innbyggere med innvandrerbakgrunn i befolkningen, om lag 17 prosent mot 33 prosent i Oslo som helhet. Soknene har høyt innbyggertall, og menighetene er store, de fleste har en medlemsprosent på godt over 60. Ris menighet betjener flest medlemmer (15 630) fulgt av Ullern (13 207). Maridalen og Sørkedalen kirker skiller seg markert ut, hver med medlemstall på under 500 – samtidig som medlemsprosenten er høy. Siden begge kirkene ligger i avgrensede og landlige områder med et stykke vei til nærmeste kirke og har felles stab med henholdsvis Nordberg og Røa, har det ikke vært aktuelt å ta disse kirkene ut av bruk. Det er reist kritikk mot at sokn med under 500 medlemmer har like stor innflytelse i kirkelig fellesråd som sokn med flere tusen medlemmer. Styringsgruppen anerkjenner at dette er en problemstilling som må tas tak i ved fastsettelse av ny kirkeordning.

Prostiet har en blanding av tradisjonelle kirker med menighetshus like ved - og arbeidskirker. Alle kirkene skårer gjennomgående høyt på oppsatte kriterier – og ligger på topp i byen. Skårene i tabellen viser liten forskjell på om det er lokaliteter og bygninger eller aktiviteter og innhold som teller mest i en helhetsvurdering. Unntaket er Bakkehaugen kirke som skiller seg markert ut med lave skår – uavhengig av vektlegging.

Det er én kirke i alle sokn, med unntak av Ris sokn og Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn, der hvert sokn har to kirkebygg. Holmenkollen kapell har lang tradisjon med å være kapell i Ris sokn.

¹⁴ Innbyggertall fra 1.1.2018, medlemstall fra august 2018

I 2015 ble Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker menigheter slått sammen til ett sokn, samtidig som Majorstuen kirke ble tatt ut av bruk som soknekirke. Utfra en totalvurdering har styringsgruppen valgt å se på status og muligheter for Bakkehaugen kirke på nytt.

6.2.2 Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn

Vestre Aker kirke (1855) er en tradisjonell kirke som er oppført i Riksantikvarens kulturminnebase og ligger i tilknytning til gravlund. Vestre Aker menighetshus eies av menigheten og ligger tett inntil kirken og blir mye brukt til menighetens aktiviteter og til utleie. Et nabobygg huser kontor for prost og menighetsstab. Det er gode parkeringsforhold ved kirken og gode offentlige kommunikasjoner i umiddelbar nærhet.

Bakkehaugen kirke (1959) har en egenartet moderne prisbelønnet arkitektur i betong. Kirken er oppført i Riksantikvarens kulturminnebase og ligger i et etablert boligområde. Den har forholdsvis beskjeden størrelse og har noen menighetslokaler og kontorplasser i bygget. Det er forholdsvis kort avstand til flere kirker rundt. Oslo International Church er leietaker i kirken.

Majorstuen kirke (1926) ble bygget for midler innsamlet blant norske prester og oppført av Oslo Småkirkeforening. Kirken rommer – i tillegg til selve kirkerommet – Capella Johannea og et russisk-ortodokst kapell i krypten. Det er for øvrig noe menighetslokale i bygget. Kirken ble stilt til disposisjon for 18-30-satsingen Majorstua+, og ble utover dette fristilt for utleie. I forbindelse med kirkebruksplanarbeidet vil Majorstua+ bli flyttet til en annen kirke i 2019. Majorstuen kirke tas ikke inn igjen som soknekirke, men fristilles for utleie i sin helhet.

Innspill fra menighetsrådet i Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn

(...) Bakkehaugen kirke oppfattes og brukes som grendehus for lokalmiljøet. Det er ofte borettslag eller sang- og musikkforeninger som leier kirka til samlinger. Dette er verdifullt. Etter oppussing av kjøkken og menighetssal og istandsetting av peisestue er potensialet for utleie øket. BMVA har også i løpet av 2017 effektivisert administrasjonen av utleien. Det gjør at vi utnytter dette potensialet på en bedre måte.

(...) Bakkehaugen kirke representerer et stort potensiale og en unik mulighet for Dnks tilstedeværelse i denne delen av Oslo. Kirken blir satt pris på av mange, og den er levende. Vi ønsker at den skal fortsette å være det!

(...) Det finnes allerede et betydelig potensiale for satsning for barnefamilier i området. I tillegg bygges det nye boliger i Nydalen vest for Akerselva. Dette kan bety ytterlig økte dåpstall i tiden fremover. (...) Vi mener også at Bakkehaugen kirke er en kirke som er godt egnet for (ikke altfor store) gravferder. Kirkerommet er intimt. Det er lett tilgjengelighet, også for bevegelseshemmede.

(...) Bakkehaugen kirke er relativt liten og kontorfasilitetene er begrensede. I forhold til intimitet i kirkerommet kan dette, som nevnt over, være en fordel. Med hensyn til utleie vil det bety at det ikke kan være snakk om å leie ut til menigheter som trenger store kirkerom. Bakkehaugen kirke kan vanskelig sammenliknes med for eksempel Bredtvet eller Iladalen. Vi vil gjerne beholde OIC¹⁵ i Bakkehaugen og utvide samarbeidet med dem. OIC uttrykker også at de veldig gjerne vil fortsette å samles her, i et lokale de synes de kan utnytte på en god måte. Oslo bispedømme har ansvar for å sørge for at OIC har et egnet lokale å holde gudstjeneste i, om de ikke lenger har tilhold i Bakkehaugen, vil OBD måtte finne et annet tilholdssted for forsamlingen.

¹⁵ Oslo International Church

Bakkehaugen kirke har (...) et korps av ivrige frivillige som er glade i kirka og tar vare på den. Kirken ble i sin tid delvis finansiert av menighetens innsamlede midler. Mange som var med på dette og husker gudstjenestene i andre lokaler før kirken ble bygget, bor fremdeles i området og er verdifulle medlemmer og støtter i driften. Menighetsdelen er nylig oppgradert av MR og frivillige. Det finnes en aktiv driftskomite som også innehar arkitektfaglig kompetanse. Dersom Bakkehaugen kirke ikke lenger skal brukes av Dnk, vil disse ressursene gå tapt og man må regne med at det må kjøpes betydelige vaktmestertjenester for at driften av kirka skal kunne fungere. (...)

Vi har prøvd å tenke på hvem som kunne ønske å leie Bakkehaugen kirke mens BMVA beholde kirken som skissert. Vi er åpne for samarbeid med andre menigheter, og ser for oss å kunne bygge ut samarbeid med OIC. Samtidig kan det være en mulighet å gå aktivt ut til andre aktører, som kan bli mulige leietakere og samarbeidspartnere. (...)

(...) BMVA er innstilt på skaffe inntekter til kirkefelleskapet i Oslo gjennom øket utleie av kirke og menighetssal og overføring av mer penger, også fra utleie knyttet til Vestre Aker, til KfiO.

Vi ser også for oss at det kunne etableres en ordning på tvers av menighetene i Oslo, hvor en større andel av leieinntektene som i dag tilfaller de enkelte menighetene som har utleiemuligheter kan gå til Kirkelig fellesråds drift av kirkene. Det har vært motstand mot dette, men vi tror at tida er inne for å få gjennomslag for en mer solidarisk holdning og praksis her og vil selv gjerne bidra med dette.

Vi vil også gjerne bidra til lavere utgifter til strøm ved å investere i energisparetiltak.

Menighetsrådet konkluderer slik: Vi ønsker altså å

-beholde Bakkehaugen kirke som soknekirke, fortrinnsvis torsdag og (annenhver) søndag:

Vi tenker at forordnede gudstjenester konsentreres til én søndag i måneden. Frivillige krefter i menighetene ønsker i tillegg å supplere gudstjenestetilbudet med en gudstjeneste i måneden. Denne kan tilpasses leietakere og skjer uten bruk av stabsressurser

-beholde engasjementet som finnes rundt Bakkehaugen kirke, og forsterke det ved å gi arbeid med nettverk i området større fokus

-videreutvikle gudstjenesteformene og senke gudstjenestefrekvensen i Bakkehaugen og ikke holde likeartede gudstjenester på sammen tidspunkt i de to kirkene så vi utnytter personalressursene i soknet bedre

-satse på barnefamilier og miljøengasjement

-styrke samarbeidet med OIC

-få til øket utleie og videresende mer av leieinntektene til KfiO

-senke utgiftene til oppvarming av kirkeanlegget ved å investere i fornybar energi

-være aktivt og kreativt med i prosessen for å finne ut hvordan ressurser i Oslo-kirka kan brukes riktig

Styringsgruppens vurderinger

I styringsgruppens rapport av 03.04.2018 ble følgende foreløpige forslag fremmet: Bakkehaugen kirke fristilles for utleie. Vestre Aker kirke er soknekirke i Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn. Majorstuen kirke videreføres for utleie. Majorstua+ (tilbud 18-30 år) vurderes flyttet til en annen kirke i Domprostiet eller Nordre Aker prosti.

I konsultasjoner og møter med menighetsrådet og andre og i skriftlige innspill er flere momenter og spørsmålsstillinger blitt utdypet og tydeliggjort. Siden det er Bakkehaugen kirke som ble foreslått

fristilt, har fokus i samtaler og innspill nettopp vært konsentrert om betydningen og bruken av denne kirken. I løpet av prosessen har menighetsrådet lagt fram konkrete forslag til strategi for menighetens bruk av kirken, utleie og økonomi, inkludert økt fordeling av leieinntekter med fellesrådet. Styringsgruppen anerkjenner det lokale engasjementet for kirken. Det er verdifullt når frivillige bidrar i ulike oppgaver knyttet til kirken, slik menighetsrådet beskriver det.

Kirken skårer imidlertid lavt – både om det i totalvurderingen legges størst vekt på lokaliteter eller på innhold/bruk. Skårene sier ikke alt. De gir likevel en indikasjon på at kirken har et uutnyttet potensial for videre utvikling og bruk. Alternativene er, slik styringsgruppen ser det, enten full fristilling av kirken for utleie, eller utleie kombinert med en avgrenset bruk knyttet til menighetsrådets strategiske satsinger. Det siste alternativet åpner opp for en betydelig økt utleievirksomhet sammenlignet med dagens nivå. Menighetsrådet har ved flere anledninger vært tydelig på at de ønsker å stå for utleievirksomheten og «videresende mer av leieinntektene til KfiO». Fellesrådet vurderer på sin side dette som en viktig del av fellesrådets virksomhet og ansvarsområde. Generelt ser styringsgruppen det som nødvendig at fellesrådet og menighetsrådene drøfter bruk og utleie av kirkene og om økonomisk fordeling. Det vil også gjelde utleievirksomheten i Bakkehaugen kirke.

Majorstua+ er et tilbud til aldersgruppen 18 – 30 år som har drevet sin virksomhet i Majorstuen kirke siden 2012. I forbindelse med oppfølging av kirkebruksplanen vil arbeidet i Majorstua+ bli flyttet til en annen kirke. Det betyr at Majorstuen kirke leies ut i sin helhet.

Anbefaling/Konklusjon

Vestre Aker kirke er soknekirke i Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn. Bakkehaugen kirke beholdes som kirke i soknet, der biskopen forordner én gudstjeneste i måneden. Noen av menighetens fellesaktiviteter – blant annet knyttet til barne-, ungdoms- og familiearbeid - legges til Bakkehaugen kirke etter en oppsatt plan. Fellesrådet leier ut ledig kapasitet.

Majorstuen kirke leies ut i sin helhet.

6.3 Nordre Aker prosti

6.3.1 Sokn og kirker i Nordre Aker prosti¹⁶

Sokn	Innbyggere	Medlemstall	Prosent medlemmer	Størst total vekt lokaler	Størst vekt Innhold
Hasle	10 859	5 604	51,4	16	15
Paulus og Sofienberg	27 480	12 269	44,6		
-Paulus kirke				18	16
-Sofienberg				18	16
Sagene og Iladalen	17 823	9 170	51,4		
-Sagene kirke				21	22
-Ila kirke				19	18
Sinsen	13 919	5 685	40,8	22	22
Torshov og Lilleborg	30 994	15 396	49,7		
-Lilleborg kirke				20	18
-Torshov kirke				20	18

¹⁶ Innbyggertall fra 1.1.2018. Medlemstall fra august 2018

Nordre Aker prosti har etter sammenslåingene i 2015 tre sokn med to kirker: Paulus og Sofienberg, Torshov og Lilleborg, Sagene og Iladalen, og to sokn med én kirke hver: Hasle og Sinsen. Det betyr åtte kirker innenfor total gangavstand på ca. 40 minutter fra ende til ende av prostiet. Alle kirkene er i dag i aktiv bruk både til gudstjenester og hverdagsaktiviteter. Styringsgruppen foreslo i sin foreløpige rapport (03.04.2018) å endre bruken av den ene kirken i sokn med to kirker, dette gjennomgås i avsnittene under. Både Sinsen kirke og Hasle kirke ligger i tilknytning til nye utbyggingsområder som har/vil ha behov for kirkebygg. Sinsen kirke ligger inntil den nye Lørenbyen med godt egnede lokaler. Hasle kirke ble reist av Oslo Småkirkeforening som en mindre arbeidskirke og blir nå pusset opp. Kirken ligger i /i utkanten av de store utbyggingsområde Kværnerbyen og Ensjøbyen. Styringsgruppen anbefaler at framtidig bruk av Hasle kirke vurderes i forbindelse med en egen strategi – og kirkebruksplan for utbyggingsområdene. Utbyggingene i Nydalen utfordrer også til arbeid med hvordan kirken kan oppleves nærværende i dette området.

6.3.2 Paulus og Sofienberg sokn

Paulus og Sofienberg sokn hadde i 2018 27 480 innbyggere, av disse var 12 269 medlemmer av Den norske kirke, dvs. en medlemsprosent i underkant av 45. Begge kirkene er tradisjonelle kirker og ligger i kort avstand fra hverandre. Begge kirkene er i dag i bruk som menighetskirker med forordnede gudstjenester og ulike aktiviteter.

Paulus kirke (1892) vender ut mot Birkelunden, et midtpunkt i soknet. Kirken er fredet utvendig og ble nyåpnet høsten 2017 etter omfattende restaurering som satte den i god stand. Kirken har et godt kirkerom med et godt orgel. Kjøkken- og toalettfasiliteter er nyoppusset. Bak i kirken er det mulighet for bespisning og uformelt samvær. Det er begrenset mulighet for parkering ved kirken, men offentlig kommunikasjon er god.

Sofienberg kirke (1877) ligger i umiddelbar nærhet til Sofienbergparken. Det ligger til rette for parkering ved kirken, og kirken ligger nær offentlige kommunikasjoner. Kirken er listeført. Den trenger en total rehabilitering. Kirken er kjent for sin særdeles fine akustikk og er et etterspurt konsertlokale – ikke minst for klassisk musikk. Beliggenheten gjør at kirken ligger skjermet fra ytre støykilder og benyttes av denne grunn mye til studioinnspillinger. Flere plateselskaper har faste installasjoner stående i kirken. Kirken har et nytt og godt konsertorgel. I samarbeid med den kommunale kulturskolen fungerer kirken i dag som et sentrum for orgelundervisning og rekruttering av organister. Dette er funksjoner med potensial for videreutvikling. Kirken har også gode forutsetninger for å kunne fungere som et kulturelt samlingssted i sambruk med andre aktører både i lokalmiljøet og i hele byen.

Sofienberg menighetshus eies av Sofienberg diakonale stiftelse. Menigheten leier huset av stiftelsen. Huset har menighetskontor og menighetssal for ulike aktiviteter.

Innspill fra Paulus og Sofienberg menighet

Paulus og Sofienberg sokn vil at Sofienberg kirke skal fortsette som menighetskirke, men slik som situasjonen er i Oslokirka forstår vi likevel at våre to kirker ligger tett og at det er rasjonelt å tenke alternativt om bruken av disse. (...) vi foreslår at Sofienberg kirke videreutvikles til en byomfattende spesialkirke for klassisk basert musikkutøvelse og undervisning. Vi ser for oss å lage kirken til en kulturarena med fire hovedpilarer:

- Sofie – orgelundervisning for barn (...)

- *Innspillingssted for musikk*
- *Konsertvirksomhet*
- *Øvingslokale*

Begrunnelse:

- *Kirken har et fantastisk orgel og god akustikk.*
- *Bygget egner seg utmerket til konserter, regulær prøvevirksomhet, orgelundervisning og plateinnspillinger.*
- *Kirken ligger sentralt plassert i byen, har gode parkeringsmuligheter og god offentlig kommunikasjon.*

(...) Bruken av Sofienberg kirke må administreres av Paulus og Sofienberg menighet.

Menigheten har den beste kompetansen når det gjelder Sofienberg kirkes fasiliteter og aktiviteter. Det enkleste er å bestyre kirken med de ansvarlige i umiddelbar nærhet. (...)

(...) Når kirken fungerer som soknekirke har våre egne aktiviteter alltid prioritet. Vi tror at når kirken omgjøres til kulturarena er det mulig å doble utleievirksomheten fra rundt 40% belegg til rundt 80% belegg. Det er viktig å være klar over at mye av den nåværende virksomheten innen 40%-belegget ikke har gitt noen leieinntekter. Selv om vi også i framtiden vil ha arrangementer som ikke gir noen inntekt, vil vi ved en økning av belegget, hvor det meste av dette gir leieinntekter, kunne øke leieinntektene adskillig mer enn beleggsøkningen. Økonomi er et felt menigheten og fellesrådet må diskutere nærmere.

Det er viktig for menigheten at vi får beholde, og gjerne øke, våre leieinntekter, vi er avhengige av disse for å drive menighetsarbeid. Samtidig vil økt utleie gi mer til fellesrådet. Et utgangspunkt kunne være en 50/50-delning av leieinntektene i kirken. Da kan menigheten opprettholde sine aktiviteter.

Styringsgruppens vurdering

Styringsgruppen fremmet følgende foreløpige forslag i rapporten utsendt 03.04.2018: *Paulus er soknekirke i Paulus og Sofienberg sokn. Sofienberg kirke vurderes som spesialkirke og fristilles for utleie.*

Begge kirkene skårer svært lavt – både når det gjelder lokaliteter og når det gjelder menighetens innhold og aktiviteter. Noe av resultatet for Paulus kirke kan ha sin grunn i at dataene ble hentet inn i tiden da kirken var stengt for rehabilitering, og at innhold ble vektet etter kirkelige handlinger og aktiviteter – der utleievirksomhet ikke er inkludert. Styringsgruppen legger til grunn at skårene endrer seg nå når Paulus kirke er i full drift, og det arbeides strategisk med gudstjenester og andre aktiviteter/tiltak.

Styringsgruppen går inn for at menighetsvirksomheten konsentreres om Paulus kirke, og at det ikke forordnes gudstjenester i Sofienberg kirke. Dette er likevel ikke til hinder for at menigheten kan holde *noen* ikke-forordnede gudstjenester i Sofienberg kirke etter en oppsatt plan – i tillegg til annen *begrenset planlagt* menighetsaktivitet. Vekten må imidlertid, slik styringsgruppen ser det, ligge på utleievirksomheten. En nedtoning av egen bruk av kirken synes også å ligge inne i innspill fra menighetsrådet. Styringsgruppen støtter derfor menighetsrådets strategiske tenkning om å utvikle og bruke Sofienberg kirke der den har sin særlige styrke – utleie innen musikalsk virksomhet. Menighetsrådet uttrykker at de ønsker å administrere arbeidet med utleie og at de har behov for leieinntektene for å drifte menighetsarbeidet i soknet. For styringsgruppen er det viktig at menighetsrådet og fellesrådet drøfter videre bruke av kirken.

Anbefaling/Konklusjon

Paulus kirke er soknekirke i Paulus og Sofienberg sokn. Sofienberg kirke fristilles for utleie. Det forordnes ikke gudstjenester i Sofienberg kirke, men ikke-forordnede gudstjenester og annen menighetsaktivitet kan fortsatt finne sted i begrenset grad etter en oppsatt plan.

6.3.3 Torshov og Lilleborg sokn

Torshov og Lilleborg sokn ble slått sammen til ett sokn i 2015. Soknet er ett av de største i Oslo med antall innbyggere innenfor soknegrensene på 30 994. Selv med en medlemsprosent på i underkant av 50 er Torshov og Lilleborg det tredje største soknet i byen når det gjelder antall medlemmer (15 396) – etter Sentrum og St. Hanshaugen (16 051) og Ris (15 630).

Både Torshov kirke og Lilleborg kirke er arbeidskirker med menighets- og kontorlokaler integrert i kirkeanlegget. De ligger i kort geografisk avstand fra hverandre. Begge kirkene er i dag i bruk som menighetskirker med forordnede gudstjenester og ulike aktiviteter.

Torshov kirke (1958) ligger sentralt i soknet med blokkbebyggelse rundt. Høsten 2018 tas den ut av bruk for 2-3 år for omfattende rehabilitering. All virksomhet samles da i Lilleborg kirke.

Lilleborg kirke (1966) ble bygget av innsamlede midler fra Kirkeringer og Danskehjelpen og er omgitt av blokkbebyggelse. Kirken gjennomgikk i 2016/17 en omfattende rehabilitering av blant annet tak og underetasje. Kirken er kjent for sitt gode orgel og sin spesielle altertavle. Der er gode kontorforhold.

Innspill fra Torshov og Lilleborg menighet

Menighetsmøtet vedtok enstemmig at vi ber om at avgjørelsen om Lilleborg kirke skal fristilles for utleie tas ut av planen nå. Det vil da innebære at avgjørelsen utsettes til etter at Torshov kirke er ferdig rehabilitert.

Vi ønsker å benytte denne perioden til en kreativ prosess hvor ei arbeidsgruppe kan se på bruken for Lilleborg kirke. Denne gruppa kan gjerne bestå av folk fra bydelen, prostiet og menigheten, slik at lokalmiljøet som eier kirka blir ivaretatt. Vi vil ikke miste Lilleborg som kirkerom, og trenger flere av rommene til aktiviteter i denne delen av soknet. Vi tror ikke at sorgreaksjonen blir mindre om vedtak om fristilling fattes nå, enn om vedtak utsettes til Torshov kirke er ferdig rehabilitert.

Dersom vi ikke får beholde begge kirkebyggene våre har vi ikke nok rom til alle behov og aktiviteter slik det er i dag. Romkabalene i ett bygg har ikke kapasitet til flere av våre faste leietakere som kor og to migrantmenigheter. Da blir det heller ikke rom for nysatsninger. Med ett kirkerom og de stabsressursene vi har i dag vil vi få problemer i desember måned med å avvikle alle skole- og barnehagegudstjenestene som tradisjonelt har vært i våre to kirker. Vi vil også miste leieinntekter for ulike konserter og andre arrangement før jul, da vi ikke har kapasitet til alle interessenter.

Det er mange diakonale behov i bydelen. Torshov og Lilleborg menighet har størst tetthet av kommunale boliger i hele byen. Barnefattigdom er satt på kartet. Mange marginaliserte grupper finner veien til Lilleborg kirke. Vi ønsker å beholde og utvikle aktiviteter, rom for arrangement, trygge møteplasser, skape tilhørighet. Lilleborg kirke har lav terskel, høyde under taket og åpenhet.

Kulturarbeid gjennom musikk og Lilleborg teatergruppe har vært et av menighetens særpreg. Vi har hatt mange faglig flinke organister som har tiltrukket seg mange ulike samarbeidspartnere. Vi ønsker å få nytt liv i «Musikk før natten». Lilleborg teatergruppes oppsetninger av Oskar Braatens stykker har alltid vært i samarbeid med menighetsrådet, og er med på å profilere menighetens arbeid.

Det sør-sudanesiske miljøet i Norge har funnet sitt «hjem» i Lilleborg kirke. Her har de møttes i glede og sorg, på tvers av konflikter og uenigheter lokalt. De kjenner seg veldig knyttet til Lilleborg kirke. De siste årene har vi samarbeidet om solidaritetsgudstjenester vår og høst. Lilleborg menighet har hatt en vennskapsmenighet i Sudan/ Sør-Sudan i 20 år. Sør-Sudangruppa tilknyttet Lilleborg kirke har ansvaret for kontakten, og består i dag av åtte medlemmer. Gjennom dette arbeidet har vi også kommet i kontakt med papirløse, et engasjement som involverer flere.

Vennsksarbeidet har satt et internasjonalt preg på miljøet, og har åpnet for et mer mangfoldig liv i menigheten.

Dersom det likevel blir vedtatt at Lilleborg kirke skal leies ut til eksterne leietakere ønsker vi medbestemmelse i dette ikke minst for å ivareta kirkerommets betydning i menighet og lokalmiljø.

Styringsgruppens vurdering

Styringsgruppens fremmet følgende foreløpige forslag i rapporten utsendt 03.04.2018: *Torshov kirke er soknekirke i Torshov og Lilleborg sokn. Lilleborg kirke fristilles for utleie.*

Etter omfattende konsultasjoner og møter og innspill fra menighetsråd og prost har det kommet fram ny og supplerende informasjon om kirkene og bruken av dem. Sagene bydelsutvalg har også levert innspill som understreker Lilleborg kirkes betydning for mange i soknet og anbefaler å videreføre kirken som i dag. *Sekundert vil vi anbefale at endelig beslutning utsettes til etter at Torshov kirke er ferdig oppusset og man vil se menigheten under ett.*

Utfra oppsatte kriterier skårer begge kirkene lavt når totalsummen av skårene legger mest vekt på innhold og kirkelige handlinger, noe høyere når totalsummen legger mest vekt på lokalitetene. Dette viser at kirkene har potensial til videre utnyttelse og bruk.

Styringsgruppen anerkjenner menighetsrådets og lokale aktørers engasjement for Lilleborg kirke, der det legges vekt på lave terskler og en åpen diakonal profil – også som et grendehus i lokalmiljøet. Vi har merket oss hvor viktig det er for mange å beholde kirken som et hellig rom – i tillegg til en mangfoldig aktivitet og bruk av bygget. For menigheten er det dessuten viktig at fremtidig leietaker samsvarer med menighetens profil for kirken.

I løpet av høsten 2018 vil Torshov kirke stenges for rehabilitering, og all virksomhet vil bli flyttet til Lilleborg kirke. Menigheten vil da få erfaring med å samle virksomheten i ett kirkebygg.

Styringsgruppen har registrert at det er et samstemt ønske fra menighetsrådet og andre lokale aktører at beslutning vedrørende Lilleborg kirke utsettes til rehabiliteringen av Torshov kirke er gjennomført om to til tre år, og at en i mellomtiden arbeider strategisk med tanke på bruken av Lilleborg kirke.

Styringsgruppen mener at en allerede nå kan signalisere endret bruk av Lilleborg kirke etter rehabiliteringsperioden. Det legges til grunn at kirken på sikt fristilles for mer utleie, men at det i perioden frem til Torshov kirke er ferdig rehabilitert arbeides videre med en plan for fremtidig bruk av Lilleborg kirke. Prosten i Nordre Aker bes om å lede dette arbeidet.

Anbefaling/Konklusjon

Torshov kirke er soknekirke i Torshov og Lilleborg sokn. Etter at Torshov kirke er rehabilitert, fristilles Lilleborg kirke for utleie.

6.3.4 Sagene og Iladalen sokn

Sagene og Iladalen ble slått sammen til ett sokn i 2015. Det nye soknet har i 2018 17 823 innbyggere, av disse er 9 170 medlemmer av Den norske kirke, dvs. en medlemsprosent på 51,4. Etter oppsatte kriterier fikk Sagene kirke en skår på 21 og Ila kirke på 19 dersom vekten legges på lokaler og bygninger, og henholdsvis 22 og 18 om vekten legges på innhold og aktiviteter.

Sagene og Ila kirker ligger i relativ kort avstand fra hverandre, men med Ring 2 som et tydelig skille mellom. Begge kirkene er i bruk som menighetskirker, og det feires i dag forordnede gudstjenester i begge kirkene.

Sagene kirke (1891) er en tradisjonell kirke med en flott plassering ut mot et lite torg i et kommunikasjonsmessig midtpunkt i soknet. Det satses stort på åpen kirke flere dager i uken – her bidrar frivillige med betydelig innsats. Det er ikke parkeringsmulighet i tilknytning til kirken.

Ila kirke (1941) er en mindre arbeidskirke reist av Oslo småkirkeforening. I tillegg til kirkerommet er det menighetssal og kjøkken og rom for ulike aktiviteter. Kirken huser kontor for menighetens ansatte. Det er gode parkeringsmuligheter ved kirken.

Innspill fra Sagene og Iladalen menighet

Vi mener det som tjener kirken i området best er å beholde Ila kirke som hverdagskirke i soknet, og samtidig bruke Ila kirke til bispedømmets særlig satsning på aldersgruppen 18-30. Hver tredje Iladøl, 33.5 % av de som bor i Iladalen, er mellom 20-29 år, 28 % i bydel Sagene er mellom 20-29. Ledertrening i SPLITS¹⁷ ledes av ansatte i soknet, og Ila kirke brukes nå til tilrettelagte ungdomsgudstjenester for ungdom opp til 18. En særlig satsning på aldersgruppen 18-30 i Ila kirke vil fungere godt i forlengelsen av det. (...)

Vi mener dette (dvs styringsgruppens foreløpige forslag) er en dårlig løsning for vårt sokn. Våre to kirkebygg komplimenterer hverandre på en god måte. Menigheten har jobbet i mange år med å utnytte styrkene til begge bygg, katedralen på torget og en arbeidskirken i nærmiljøet, med mange rom, kjøkken, «aktivitetsrom» m.m. Vi har utviklet de to kirkebyggene sammen og de komplimenterer hverandre økonomisk og med hensyn til lokaler soknet trenger. Menighetens satsning i Sagene kirke bl.a. på Åpen kirke er avhengig av at Ila kirke er en del av soknet (...). Avstanden oppleves ikke for lang mellom de, og har heller styrket, enn vært til hinder, for å fremme visjonen: Levende, nær og tilgjengelig. For at kirken skal fortsette å virkeliggjøre denne

¹⁷ Sofienberg, Paulus, Lilleborg, Ila, Torshov og Sagene.

visjonene fordrer det at Ila kirke fortsatt er en del av soknet, og fungerer som hverdagskirke i soknet.

Vi har følgende forslag til vedtak i kirkebruksplanene:

Sagene kirke er soknekirke i Sagene og Iladalen sokn. Ila kirke blir omdefinert til hverdagskirke i soknet, og kirkerommet i Ila kirke fristilles til utleie på søndager. Ila kirkeanlegg fungerer som soknets menighetslokale og kontorlokale. Ila kirke leies ut, i samråd med menighetens aktiviteter, til bispedømmets særlige satsning på aldersgruppen 18-30 år, f. eks. ved at Majorstua + flytter sin aktivitet til Ila kirke.

Styringsgruppens vurdering

Styringsgruppens fremmet følgende foreløpige forslag i rapporten utsendt 03.04.2018: *Sagene kirke er soknekirke i Sagene og Ila sokn. Iladalen kirke fristilles for utleie. Menighetslokaler og kontorer beholdes inntil mulighetene for nye menighetslokaler i tilknytning til Sagene kirke er vurdert.*

Etter omfattende konsultasjoner og møter og innspill fra menighetsråd og prost har det kommet fram ny og supplerende informasjon om kirkene og bruken av dem. Menighetsrådet har vist hvordan kirkebyggene komplementerer og er avhengig av hverandre både økonomisk og med hensyn til lokaler soknet trenger og har synliggjort hvordan leieinntekter – ikke minst knyttet til Ila kirke - bidrar til å dekke vedlikehold av bygninger og lønnsutgifter i forbindelse med menighetsarbeidet. Avstanden mellom kirkene oppleves ikke som et hinder.

Ila kirke er godt egnet for å huse bispedømmets satsing på aldersgruppen 18-30 år - som i dag holder til i Majorstuen kirke og kalles Majorstua+. Det bor mange i aldersgruppen i området, i tillegg til at kirken ligger forholdsvis sentralt til med tanke på offentlige kommunikasjoner.

Menighetsrådet utfordres til å arbeide videre med planer for utleievirksomhet – både med tanke på migrantmenigheter og på behov i nærmiljøet – men slik at det kan forenes med menighetens eget arbeid. Dette må gjøres i samråd med Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo biskop og bispedømmeråd.

Soknet har gjort et godt arbeid når det gjelder å utnytte de to kirkenes egenart i menighetens satsinger. Det er arbeidet målbevisst med utleie og økonomisk inntjening – samtidig som det også er tatt ansvar for vedlikehold og oppgradering. Vi ser at dersom Ila kirke fristilles for utleie, vil det få store konsekvenser for bruken av Sagene kirke, menighetslivet og kirkens stilling i nærmiljø og nabolag.

Styringsgruppen legger til grunn at Ila kirke fortsatt huser menighetskontorene for Sagene og Iladalen menighet, i tillegg til at kirkelokale benyttes som menighetshus ved at noen av menighetsaktivitetene foregår her. Styringsgruppen ser det videre som tjenlig at Majorstua+ flytter sine aktiviteter til Ila kirke. For øvrig leies lokaler og parkeringsplasser ut i avtalt samarbeid mellom menighetsråd og fellesråd.

Anbefaling/Konklusjon

Sagene kirke er soknekirke i Sagene og Iladalen sokn. Ila kirkeanlegg fungerer som soknets menighetslokale og kontorlokale.

OBDR, KfiO og menighetsrådet inngår samarbeidsavtale om utleie og bruk av Ila kirke til bispedømmets særlige satsing på aldersgruppen 18-30 år, ved at Majorstua + flytter sin aktivitet til Ila kirke. Dette gjøres i samråd med menighetens aktiviteter.

6.4 Søndre Aker prosti

6.4.1 Sokn og kirker i Søndre Aker prosti¹⁸

Sokn	Innbyggere	Medlemstall	Prosent medlemmer	Størst total vekt lokaler	Størst vekt Innhold
Bekkelaget og Ormøy	18 640	11 990	64,3		
-Bekkelaget				25	24
-Ormøy				23	22
Bøler	15 794	8 338	52,8	25	25
Hauketo-Prinsdal	6 719	2 532	37,7	19	18
Holmlia	12 006	4 225	35,2	22	22
Klemetsrud og Mortensrud	20 335	5 168	25,4		
-Bjørndal kape				17	17
-Klemetsrud k				17	16
-Mortensrud k				22	21
Lambertseter	11 521	7 204	62,5	23	22
Ljan	3 978	2 593	65,2	24	24
Manglerud	14 534	8 514	58,6	23	21
Nordstrand	16 983	11 833	69,7	28	28
Oppsal	19 605	11 641	59,4	22	21

Søndre Aker prosti omfatter det soknet i Oslo som har høyest medlemsprosent, Nordstrand med 69,7 prosent, og soknet som har lavest medlemsprosent, Klemetsrud og Mortensrud med 25,4 prosent. Samtidig er det Klemetsrud og Mortensrud sokn som har flest innbyggere innenfor sine grenser, tett fulgt av Oppsal sokn. I menighetene nord i prostiet ligger medlemsprosenten godt oppe på 60-tallet, mens tre menigheter i sør har lavest prosentandel medlemmer. Forskjellen skyldes for en stor del befolkningssammensetningen og et betydelig religiøst og kulturelt mangfold i sør. To av menighetene, Hauketo-Prinsdal og Ljan, hører til de minste i Oslo med vel 2 500 medlemmer og kan sammenlignes med Bygdøy menighet i Vestre Aker prosti.

Nordstrand kirke er prostiets eldste (1866), samtidig som den framstår som ny etter omfattende utbygging og renovering. Nesteldst er Ormøy kirke fra 1893. Prostiet har fått to nye kirker på 2000-tallet: Mortensrud kirke ble innviet i 2002 og Bøler kirke i 2011. Det øvrige kirkene er bygget i løpet av 1900-tallet. I prostiet er Bekkelaget og Ormøy kirker listeført hos Riksantikvaren. Kirkene som ikke er kategorisert som arbeidskirker, har menighetshus i rimelig nærhet. I Oppsal sokn feires gudstjenester både i Oppsal kirke og i Søndre Skøyen kapell. Kapellet er ikke tatt med i oppstillingen av kirkebygg, siden det eies av Normisjon.

Styringsgruppen har vurdert kirkene i to sokn med tanke på mulig endret bruk. Det gjelder Klemetsrud og Mortensrud sokn og Hauketo-Prinsdal sokn. Hauketo-Prinsdal kirke skårer lavt og soknet har lavt medlemstall. Styringsgruppen ser det imidlertid som viktig at Den norske kirke er nærværende i dette området som er preget av stort etnisk og religiøst mangfold. Området framstår

¹⁸ Innbyggertall fra 1.1.2018. Medlemstall fra august 2018

for øvrig som et klart definert lokalsamfunn. Styringsgruppen legger derfor til grunn at Hauketo-Prinsdal kirke fortsetter som soknekirke.

Styringsgruppen foreslår endringer i Klemetsrud og Mortensrud sokn.

6.4.2 Klemetsrud og Mortensrud sokn

Klemetsrud og Mortensrud ble slått sammen til ett sokn i 2016. Før sammenslåingen hadde menighetene felles stab og menighetskontor og hadde i lang tid samarbeidet om gudstjenester, ungdomsarbeid og arbeid for voksne. I 2015 ble det satt opp et lite kapell i boligområdet på Bjørndal som en del av menighetens virksomhet. Soknet har den laveste medlemsprosenten i bispedømmet.

Klemetsrud kirke (1933) er en liten trekirke som ligger ved gravplass. Bygningen har behov for større oppussing. Kirken skårer blant de laveste i byen uavhengig av om hovedvekten ligger på lokaler eller på innhold og aktivitet.

Bjørndal kapell (2006/2015) sto opprinnelig som gatekapell utenfor Oslo domkirke – før den ble flyttet til Bjørndal. Det vurderes uegnet som ordinær menighetskirke og anses mest som et symbolsk nærvær i området i fravær av et permanent kirkebygg. Kapellet har i dag en viktig funksjon som hverdagskirke.

Mortensrud kirke (2002) er et nytt og flott kirkeanlegg med særegen arkitektur. Kirken rommer ulike menighetslokaler og har kontorplass for staben. Kirken skårer middels både når hovedvekten ligger på lokaler og når den ligger på innhold. Det er gode parkeringsforhold ved kirken.

Innspill fra Klemetsrud og Mortensrud

Menigheten har søkt om endret gudstjenesteforordning i tråd med det som styringsgruppen foreslo i rapporten av 03.04.2018. Endringene trer i kraft allerede fra august 2018.

Styringsgruppens vurdering

Styringsgruppen fremmet følgende foreløpige forslag i rapporten som ble sendt ut 03.04.2018: *Mortensrud kirke er soknekirke i Klemetsrud og Mortensrud sokn. Kapellet på Bjørndal representerer en kirkelig tilstedeværelse og kan benyttes som hverdagskirke. Klemetsrud kirke fristilles for utleie, men må være tilgjengelig for gravferder og enkelte andre kirkelige handlinger.*

Dette er i tråd med Klemetsrud og Mortensrud menighets egen strategiske tenkning. Etter ønske fra menighet og prost har biskopen allerede forordnet gudstjenester i tråd med styringsgruppens anbefaling/konklusjon. Klemetsrud kirke leies ut til migrantmenighet. Det må arbeides videre for økt utleie av kirken og av Bjørndal kapell.

Anbefaling/ Konklusjon

Mortensrud kirke er soknekirke i Klemetsrud og Mortensrud sokn. Kapellet på Bjørndal representerer en kirkelig tilstedeværelse og kan benyttes som hverdagskirke. Klemetsrud kirke fristilles for utleie, men må være tilgjengelig for gravferder og enkelte andre kirkelige handlinger, blant annet ved at biskopen forordner noen særskilte gudstjenester i løpet av året. Kirkelig fellesråd står for utleie av ledig kapasitet.

6.5 Groruddalen prosti (Østre Aker prosti)

6.5.1 Sokn og kirker i Groruddalen prosti¹⁹

Sokn	Innbyggere	Medlemstall	Prosent medlemmer	Størst total vekt lokaler	Størst vekt Innhold
Høybråten, Fossum og Stovner	34 943	11 565	33,1		
-Høybråten kir				23	22
-Fossum kirke				19	18
-Stovner kirke				16	15
Ellingsrud og Furuset	22 973	6 754	29,4		
-Ellingsrud kirk				20	19
-Furuset kirke				18	18
Grorud	33 174	12 123	35,5		
-Grorud kirke				23	21
-Romsås kirke				18	17
-Rødvet kirke				19	18
Tonsen	24 467	12 447	50,2	25	25
Østre Aker og Haugerud	24 300	9 603	39,5		
-Haugerud kirk				21	20
-Østre Aker kir				22	20

Groruddalen prosti har fem sokn med til sammen elleve kirker. To av soknene har tre kirker, to sokn har to kirker, og ett sokn, Tonsen, har én kirke og er ikke omfattet av foreslåtte endringer i prostiet. I tillegg er Bredtvet kirke leid ut til Oslo katolske bispedømmer siden 2013. Åtte av kirkene er arbeidskirker med mange rom. Disse ble bygget etter hvert som lokalsamfunnene fikk form, fra 1975 til 1995. Østre Aker og Grorud er tradisjonelle kirker som ligger inntil gravlund. Begge har menighetshus i umiddelbar nærhet. Det gjelder også Høybråten kirke. Tonsen kirke gir høyest skår både når hovedvekten ligger på lokaliteter og når den ligger på innhold. Lavest ligger Stovner kirke.

Alle soknene ligger i øverste sjikt i byen når det gjelder antall innbyggere innenfor grensene. Høybråten, Fossum og Stovner ligger på topp i byen med 34 943 innbyggere, tett fulgt av Grorud med 33 174. Disse kan sammenlignes med Sentrum og St. Hanshaugen sokn (34 792) og Torshov og Lilleborg (30 994). Høybråten, Fossum og Stovner, Grorud og Tonsen ligger høyt også når det gjelder antall medlemmer.

Det er bred enighet om at det er viktig å opprettholde og fokusere på det kirkelige nærværet i Groruddalen, selv om prosentandelen medlemmer i Den norske kirke gradvis synker som resultat av endringer i befolkningsstrukturen. Bydelene i Groruddalen peker på hvor viktig det er at Den norske kirke – også tydelig gjennom sine kirkebygninger - er til stede i disse områdene, der befolkningen representerer et mangfold av kulturer og religiøse retninger. Det er flere moskeer og andre gudshus/religiøse rom i området. En del av befolkningen tilhører ulike kristne grupper og trossamfunn. Det er vanskelig å få eksakte tall om hvor mange som er registrert i kristne migrantmenigheter i Oslo og i Groruddalen prosti (se også kap. 3.3.) De migrantmenighetene som

¹⁹ Innbyggertall fra 1.1.2018, medlemstall fra august 2018.

har søkt om støtte fra fylkesmannen i Oslo, har samlet oppgitt ca. 10 000 tilskuddsberettigede medlemmer. Migrantmenigheter som oppgir adresse i Groruddalen, har oppgitt et tilsvarende medlemstall på ca. 1 000, men her er feilkildene store. Menighetene i Groruddalen prosti har fokus på kontakt med migrantmenighetene og leier ut rom til disse. Kirkene oppfattes også i stor grad som møteplasser og brukes til arrangement, aktiviteter og tjenester i regi både av bydelene, institusjoner, organisasjoner og privatpersoner. Det blir også påpekt at menighetene og kirkene spiller en viktig rolle i lokalsamfunnet ved å fremme dialog, respekt, rettferdighet og likestilling. Kirkene er viktige som kulturformidlere i Groruddalen.

Styringsgruppens vurdering:

Etter at styringsgruppens rapport ble presentert 03.04.2018, har det gjennom flere konsultasjoner og møter og innspill fra menighetsråd og prost kommet fram utfyllende og supplerende informasjon om kirkene og bruken av dem. Både politikere, bydelene og representanter for befolkningen – ikke minst gjennom medieoppslag – har engasjert seg for kirkene og vist hvor viktig både byggene og det kirkelige nærværet er i dette området.

På bakgrunn av innkommet informasjon i prosessen og behov for videre samtaler og avklaringer trenger styringsgruppen mer tid for å konkludere når det gjelder kirkene i Groruddalen.

Styringsgruppen vil derfor arbeide videre – i samarbeid og dialog med prost, menighetsrådene og andre aktører – før styringsgruppen konkluderer om en helhetlig prosess og plan for kirkene i prostiet. Denne konklusjonen sendes på høring til menighetene i Oslo. Som et ledd i prosessen er det berammet et møte mellom Kirkens bymisjon, Det norske misjonsselskap (NMS) og Norges KFUK/KFUM og menighetene 11. september, der organisasjonene vil presentere noen av sine tanker og strategier for mulig samarbeid med menighetene og bruk av kirkene i prostiet.

6.5.2 Høybråten, Fossum, Stovner sokn

De tre soknene Høybråten, Fossum og Stovner ble slått sammen til ett sokn i 2012, og er det soknet i Oslo som omfatter flest innbyggere. Selv om medlemsprosenten er blant de laveste i bispedømmet på 33,1, utgjør antall medlemmer likevel 11 565, noe som regnes som en stor menighet. Soknet er befolkningsmessig delt. Området rundt Stovner senter og Fossum kirke er preget av stort religiøst mangfold og en variert etnisk befolkning med bakgrunn fra mange land. Området rundt Høybråten kirke utgjør et eget lokalmiljø og skiller seg befolkningsmessig fra resten av soknet.

Høybråten kirke (1932) ble bygget som gravkapell ved Høybråten kirkegård og senere omgjort til soknekirke. Kirken er liten med menighetshus med kontorer i umiddelbar nærhet.

Fossum kirke (1976) er en stor arbeidskirke og ligger med inngangen ut mot Stovner senter

Stovner kirke (1979) er en stor arbeidskirke og ligger i et eneboligområde.

Styringsgruppens vurderinger: I rapporten fra styringsgruppen 03.04.2018 ble det fremmet følgende foreløpige forslag: *Høybråten og Fossum kirker er soknekirker i Høybråten, Fossum og Stovner sokn. Stovner kirke fristilles for utleie.*

6.5.3 Grorud sokn

Grorud kirke (1902) er en tradisjonell kirke som ligger inntil Grorud kirkegård/gravplass.

Menighetshuset ligger i umiddelbar nærhet av kirken. Det eies av menigheten og har for tiden kontorlokaler for prost.

Rødtvet kirke (1978) er en av flere arbeidskirker som ble reist i Groruddalen i løpet av 1970-tallet. Kirken ble bygget med plass til om lag 600 personer. Den ligger midt i en variert bebyggelse. Menighetskontorene i Grorud sokn er lokalisert til Rødtvet kirke.

Trekirken Romsås kirke ble bygget ved hjelp av Oslo småkirkeforening i 1975. Kirken brant i 1986, og den nye kirken som ble innviet i 1995, ble reist delvis på den gamle grunnmuren. Kirken er en arbeidskirke med gode lokaler som brukes av menigheten og som blir leid ut til grupper i lokalsamfunnet. Romsås er et etablert og tydelig definert lokalsamfunn i et avgrenset geografisk område, og Romsås kirke ivaretar en viktig kulturell tilstedeværelse i lokalmiljøet og i delbydelen Romsås. Kirken ligger om lag 2 kilometer fra Grorud kirke.

Bredtvet kirke (1977) er en arbeidskirke som er utleid til Den katolske kirke siden 2013. Kirken leies fortsatt ut.

Styringsgruppens vurderinger: I rapporten av 03.04.2018 fremmet styringsgruppen følgende foreløpige forslag: *Grorud og Rødtvet kirker er soknekirker i Grorud sokn. Romsås kirke vurderes for utleie, kirkelig tilstedeværelse vurderes opprettholdt ved at soknet kan benytte Romsås kirke som hverdagskirke.*

6.5.4 Ellingsrud og Furuset sokn

Soknene Ellingsrud og Furuset ble slått sammen til ett sokn med virkning fra 1.1.2013. I underkant 30 prosent av befolkningen i soknet er medlemmer i Den norske kirke. Det tilsvarer 6 754 personer av en befolkningstetthet på 22 973. Både Furuset og Ellingsrud kirke er arbeidskirker.

Furuset kirke (1980) ligger i utkanten av et gammelt, etablert villaområde, men med rekkehus og blokkbebyggelse tett i nærheten. Det er kort avstand til Furuset senter og T-banen.

Ellingsrud kirke (1981) ble oppført samtidig som etableringen av drabantbyen Ellingsrud. Ellingsrud kirke ligger sentralt plassert ved Ellingsrud senter og t-banen.

Både Furuset og Ellingsrud kirke ivaretar en viktig kulturell tilstedeværelse i lokalmiljøet og i delbydelene Furuset og Ellingsrud.

Styringsgruppens vurderinger: I rapporten av 03.04.2018 fremmet styringsgruppen følgende foreløpige forslag: *Furuset kirke er soknekirke i Ellingsrud og Furuset sokn. Ellingsrud kirke fristilles for utleie og videreutvikles i samarbeid med en frivillig organisasjon til en type hverdagskirke.*

6.5.5 Østre Aker og Haugerud sokn

Soknene Østre Aker og Haugerud ble slått sammen med virkning fra 1.3.2013. Menigheten hadde ved inngangen av 2018 24 300 bosatte, hvorav 39,5 prosent (9 603 personer) var registrert som medlemmer i Den norske kirke pr. august 2018. Det er igangsatt en stor utbygging i menigheten med etableringen av Hovinbyen og Breivollbyen.

Østre Aker kirke (1860) er prostiets eldste kirke. Det ligger kirkegård og et parkanlegg til kirken og menighetshus i umiddelbar nærhet. Kirkerommet har god akustikk og er godt egnet som konsertlokale. Pr. i dag ligger kirken noe isolert til, men beliggenheten vil bli mer sentral i takt med ferdigstillelse av utbyggingsområdene.

Haugerud kirke (1975) er arbeidskirke og ligger ved Haugerud senter. I likhet med andre kirker i Groruddalen prosti ivaretar Haugerud viktig kulturell tilstedeværelse i lokalmiljøet

Styringsgruppens vurdering: I rapporten av 03.04.2018 fremmet styringsgruppen følgende foreløpige forslag: *Haugerud er soknekirke i Østre Aker og Haugerud sokn. Østre Aker kirke fristilles midlertidig for utleie, men må være tilgjengelig for gravferder og enkelte andre kirkelige handlinger.*

7 Videre arbeid

7.1 Majorstua+

Satsingen på aldersgruppen 18–30 år, Majorstua+, har hold til i Majorstuen kirke siden starten i 2012. Det er ønskelig at arbeidet flyttes til ny lokasjon fra 1. januar 2019. Både Fagerborg og Sagene/Iladalen har tilbudt Majorstua+ lokaliteter. Det er derfor gjennomført møter med begge menighetene, der også ansatte i Majorstua+ har deltatt. Vedtak om flytting vil bli behandlet som egen sak i Oslo bispedømmeråd 24. september og i Kirkelig fellesråd i Oslo 18. oktober. Kirkevergen og stiftsdirektørens innstilling er at arbeidet for aldersgruppen 18–30 år flyttes til Ila kirke.

7.2 Kirkebruksplan for utbyggingsområdene

Pr.1.1. 2018 hadde Oslo 673 469 innbyggere. For å tallfeste mulig befolkningsvekst i Oslo presenterer Oslo kommune befolkningsframskrivelser. I befolkningsframskrivelsens mellomalternativ antydes det at det vil bo 854 000 mennesker i Oslo i 2040.

Bydelene Bjerke og Gamle Oslo er bydelene der det forventes sterkest befolkningsvekst i perioden fram mot 2028. Gitt forutsetningene i framskrivingen i 2017) forventes det en vekst på 35 prosent i bydel Bjerke i forhold til dagens folketall (dvs. en vekst på om lag 11 000 personer). I bydel Gamle Oslo forventes det en vekst på i underkant av 14 000 personer (se også kap. 3.1). Bydelene Alna og Grorud er de bydelene der det forventes svakest vekst, ca. 6-7 prosent, fram mot 2028. Mot slutten av perioden regner man med at boligbyggingen i indre by øst vil avta, men øke i ytre by (bydel 6-15) Vi har ikke tall for bydelene i Oslo etter 2028.

Mandatet for arbeidet med kirkebruksplanen slår fast at prosjektet skal være byomfattende og ikke ta hensyn til prostigrenser eller andre områder oppdelt i geografiske eller organisatoriske deler, som for eksempel sokne- og bydelsgrenser. Prosjektet skal ta hensyn til fremtidige utbygginger når kirkeanleggene vurderes. Justering av prosti- og soknegrenser kan derfor bli en nødvendig konsekvens for å sikre strategisk kirkelig nærvær både i nye og gamle boområder.

I første omgang setter styringsgruppen ned et utvalg som skal utrede og drøfte hvordan kirken i Oslo best kan være tilstede i det store utbyggingsområdet, Hovinbyen – som etter prognosene vil få en befolkning på størrelse med Drammen – og der mange mennesker ventes å flytte inn samtidig. Området består av deler av soknene Østre Aker og Haugerud, Sinsen, Hasle, Kampen og Vålerenga, og menighetene vil bidra inn i utvalget gjennom sine representanter. Med utgangspunkt i strategiplanen for Oslo bispedømme skal utvalget arbeide med hvordan kirken kan nå ut med tilbud om kirkelige tjenester, hvordan menighetene kan samarbeide med andre om positiv utvikling i nærmiljøet, og hvordan skape treffsteder for forskjellige aldersgrupper, der det er rom for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål. Konklusjonene kan få konsekvenser både for sokne- og prostigrenser, soknestruktur og kirkebygg. I tillegg utfordres menighetene til nytenkning i arbeidsform og kommunikasjon. Utvalget ventes å avgi en innstilling innen høsten 2019.

Erfaringer fra arbeidet knyttet til Hovinbyen vil kunne danne utgangspunkt for tilsvarende arbeid og prosesser også i andre deler av byen, der utbygging pågår eller planlegges.